శ్రీః

శ్రీ చిద్విలాసబ్రహ్మానందాభ్యుదయము

ఇది

శతావధాని

ములుకుట్ల వేంకటకృష్ణశాస్త్రి చే

రచియింపబడి

మ॥రా॥శ్రీ పింనల్లి అయ్యావార్లగారి ద్రవ్యసహాయమువలన

తెనాలి, సీతావిలాస(ముద్రా)క్షరశాలయందు.

శేట్ప్రాడి [illegible] ప్రకాశరావుగారిచే,

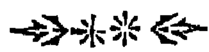
ముద్రింపబడెను.

[illegible]

[illegible]

వెల రు 0-4-0. 1910 కాపీరైటు.

శోధనపత్రము.

	తప్పు.	ఒప్పు.	పు.	పం.	తప్పు.	ఒప్పు.
	[illegible]	[illegible]	,,	16	దెక[illegible]	ఢక[illegible]
	గణుండు	[illegible]	,,	23	[illegible]	[illegible]
	నట్టమూ	నసటిమి				[illegible]
	క్రాంక	క్రాంక	35	14	[illegible]	[illegible]
	సజ్జాలెశ	[illegible]లేశ	36	19	[illegible]	[illegible]
	పలుకుఱవాదు	పలుకువాదు	40	1	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	,,	17	[illegible]	[illegible]
	కుందము	[illegible]	,,	20	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	44	14	[illegible] లమె	[illegible]
	నెడ	విధునెడ				
	[illegible]	[illegible]	,,	16	[illegible]ఫుల	[illegible]
	కుండ-వేరు	[illegible]వేరు	48	1	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	,,	14	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	49	6	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	,,	9	[illegible]	[illegible]
5	నసం	నసం	52	3	[illegible]	[illegible]
3	[illegible]	చిగ	53	7	డపె	[illegible]
1	[illegible]	[illegible]	,,	27	[illegible]	[illegible]
1	[illegible]	[illegible]	55	4	[illegible]	[illegible]
2	[illegible]	నుంచి				
5	[illegible]	[illegible]				
5	నంటిట	నంటిట	56	8	[illegible]	[illegible]
3	[illegible]	[illegible]	58	2	[illegible]	[illegible]
2	[illegible]	[illegible]	,,	18	[illegible]	[illegible]
1	[illegible]	[illegible]				
5	[illegible]	[illegible]				
5	వివేకుండు	[illegible]				
8	[illegible]	[illegible]				
7	[illegible]	[illegible]				
0	యించుగ	[illegible]				

శుద్ధిపత్రము.

	తప్పు.	ఒప్పు.	పే	పం	తప్పు.	ఒప్పు.
	కా[illegible]ము	కరగాను	"	16	దిక్కు	దక్కు
	గణాందు	గాణాందు	"	23	[illegible]	[illegible]
	నట్టమూ	నసటిమ				[illegible]
	క్రాంక	క్రాంక	35	14	కారాకు	కారకు
	సజ్జాలెశ	సజ్జానలేశ	36	19	గిట్టిగ	గిట్టగి
	పలుకుగువారు	పలుకువారు	40	1	ప్రాంతి	ప్రాంతి
	శ్రేష్ఠధాను	శ్రేష్ఠ[illegible]	"	17	[illegible]	[illegible]
	సుందసు	సుందర[illegible]ము	"	20	[illegible]	[illegible]
	కోపి	కోపి	44	14	[illegible]	[illegible]
	నెడ	విఘునెడ			లమొ	
	[illegible]	[illegible]	"	16	ఫషుల	ధ[illegible]
	కుండ-వేరు	కుంప వేరు	48	1	[illegible]	[illegible]
	[illegible]ముల	మో[illegible]	"	14	[illegible]	[illegible]
	రోమిలయు	[illegible]నియు	49	6	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	కంపి[illegible]	"	9	[illegible]	[illegible]
5	నసం	నసం	52	3	[illegible]	[illegible]
3	[illegible]	చిగి	53	7	డపె	డప్పె
1	[illegible]	[illegible]	"	27	[illegible]	[illegible]
1	శు[illegible]లస	పా[illegible]	55	4	[illegible]	[illegible]
2	[illegible]బూన్చి	నుంచి			[illegible]	[illegible]
5	ని[illegible]ము	నిక్కయము			[illegible]	[illegible]
5	నంటిటి	నంటిటి	56	8	[illegible]	[illegible]
3	[illegible]	[illegible]	58	2	[illegible]	[illegible]
2	అన	అన	"	18	[illegible]	[illegible]
1	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]
5	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]
5	విపేసుందు	మాసా[illegible]				
		[illegible]				
8	[illegible]	[illegible]				
7	దెమో	దెమోగ్గిని				
0	యుంపగ	[illegible]				

శ్రీరస్తు

విజ్ఞాపనము

అయ్యలారా! నే నీగ్రంథమును వ్రాయుటకు [illegible]
[illegible]వేదాంత గ్రంథములవలె గ్రాంథికముగ [illegible] యుండగా [illegible]
[illegible] వ్రాయఁగలవాఁడ నయియుండగా [illegible]
క్రిందట శ్రీకృష్ణుని [illegible] విరచితమగు [illegible]
[illegible]చే వేదా[illegible] [illegible] వ్రాయ[illegible]
కోరికను మఱల్పఁజాలక హరి[illegible] [illegible]
సామాన్యుల కనుకూలముగా నుండునని [illegible]
కొందరి కింతలిపరమార్థము తెలియకున్నను [illegible]
మెచ్చఁగినచో దానిఁగూర్చి [illegible] తెలియుచున్నను [illegible]
వక్తలను శ్రోతలకు నుత్సాహము గలిగించునని [illegible]
నల నుంచితిని. సామాన్యులకే తోచునట్లును [illegible]
లను నామ[illegible] [illegible]
తెలిసికొనుట కష్టము గాన [illegible]
[illegible]
గిన యత్కించిదనుభవమును [illegible]
ముగించితి. [illegible] చిన్నదిగా [illegible]
గ్రంథబాహుళ్యము [illegible]
కొన్ని స్థలములను [illegible]
[illegible]ల ననిపితిని. [illegible]
[illegible] పారీణులు [illegible]
చున్నాను.

[illegible]

[illegible]

శ్రీ ర స్తు.

శివాయగురవేనమః.

శ్లో॥ యస్మిన్రూ నామరూపాభ్యాం యాదేవి సర్వమంగళా।
తయోః స్సంస్మరణా త్పుంసాం సర్వతో జయమంగళం॥

శా॥ శ్రీరాముఁ డిజదాసకార్యరచనా ♦ శీలుఁడు జగన్నాథుఁ డా
త్మారాముం గనుంగానపయోనిధి మదీ ♦ యగ్రంథముబాళ్ళిపణా
ధారాదారున కయ్యవారికి సుఫు ♦ ల్లాశ్రీల నర్పించు స
ల్లాయాసం గొనియాడి తెల్పెద తదీ ♦ యంబై నవంశావళిన్॥

ఉ॥ శ్రీకర లోక సర్జన ధు ♦ రీణ చతుర్ముఖ పానసంభవ
వాళికటవంశమందు నను ♦ భాసిలు కమ్మకులంబుననా గుణా
స్త్రాకరుడు వీరవల్లికుల ♦ దుగ్ధపయోధిసుధాకరుండను సు
శ్రీకలితుండు ధాత్రి విల ♦ సిల్లెను వీరయనాఁ బ్రసిద్ధుఁడై॥

మ॥ విమలాత్ముండగు వీరనాయకుఁడు మహా ♦ విశ్వాసశాంతాత్మన
త్యామలశ్రీకలితన్ సుధర్మమతి న ♦ త్యాగంపసంధాయినిన్
రమణాఖ్యాంగనఁ బెండ్లియాడి ఘనపా ♦ ర్ష్వస్వాంతుఁడై సీతిస
త్పుత్రులందాతయ శేషయాఖ్యులమతిం ♦ బాగాంచెనత్పుత్రులన్॥

సీ॥ పండితో త్తముల కా ♦ పాదింప హర్షంబు
మించి గృహాళిఁ గ ♦ ట్టించి యిచ్చె
నిసుమైనశ్రమనొంద ♦ నీక ఋణస్థుల
భ[illegible] దీ ♦ పములు నిల్పె
లోపంబనుట కల ♦ లోనైన నను లేక
ధనము వేలసువేలు ♦ దాగణించె

దానధర్మములం దు ♦ దాంతిశాంత్యాదులై

వంశంబు సంభవ ♦ వన్నె కెక్క

గీ॥ సత్యవాక్యము సంపూర్ణ ♦ శక్తిఁ గాంచె

కీర్తికరముగల వాఁడంచు ♦ ఘనత కెక్క

న్యాయవర్తనశీలుఁడై ♦ యలరుచుండె

శేషయార్యుండు భాగ్య సం ♦ ప్లుష్టుఁడగుచు॥

సీ॥ జగతి కీర్తిమువంతొర్ధ ♦ చంద్రసన్నిభుఁడైన

శంకరయ్యకు బుట్టును ♦ జలజముఖికి

సఖికముఖ మాననీలఁజేయు ♦ నట్టిపుత్రి

వీరమాంబ్యను శేషయ ♦ పెండ్లి యాడె॥

సీ॥ పాలుపురియంగనే ♦ పొలఁతి బుట్టినయింట

శ్రీదేవి నాట్యంబు ♦ సేయుచుండు

నసవరితంబుసే ♦ యతివ వొచ్చినయింట

[illegible] భాగ్యంబులు ♦ పొరలుచుండు

పసిగ నేలసబోఁడి ♦ పాదంబు మోపిన

గోష్ఠంబు పశువృద్ధి ♦ గుదిరి యుండు

నెల్లచందంబుల ♦ నేభాముని యదృష్ట

శాలినియై సంతి ♦ సముసనుండు

గీ॥ నట్టి వీరమాంబ్య ♦ యందు శేషయ్యకుఁ

బుట్టి రాత్మజులును ♦ బుత్రుఁడొకఁడు

జలధిసామ్యమందుఁ ♦ జంద్రుని హైనడి

నయ్యవారసంగ ♦ నమలగుండు॥

క॥ ధనవంతుఁడు గుణవంతుఁడు
ననుపమ కేదార పంతుఁ ♦ డై యాశ్రితులౌ
జనులకుఁ దగునుపకారము
లొనరించుచు నొప్పు నీతి ♦ యుక్తిం దగుచున్॥

గీ॥ మేనమామయు సుగుణాన ♦ మేటిఁడైన
యట్టి కరణముచంచయ ♦ కాత్మజాత
యైన వెంకమ మఱియు ర ♦ త్నమ్మ యనఁగ
వెలయు నిర్వురుఁబుత్త్రులఁ ♦ బెండ్లియాడె।

సీ॥ కట్టించె నేదయా ♦ కలితుండు పశుమర్త్య
పానార్థముగను కూ ♦ పంబు నొకటి
చేయించె నేజన ♦ శ్రేష్ఠుండు బహుభక్ష్య
తతి సంయుతాన్న సం ♦ తర్పణముల
నర్పించె నేసద్గు ♦ ణాఢ్యుండు సువిప్ర
తతికి ధాత్రీ దయా ♦ దానములను
వహియించె నేశౌర్య ♦ వంతుండు వైభవా
కల్పితమా గ్రామాధి ♦ కారపదము

గీ॥ లోపమనుమాట నెమ్మదిఁ ♦ గొనఁగనీక
నాస్తి యనుమాట నోట జ ♦ నఁగనీక
సఖులకు సధనమొసఁగు నీ ♦ యయ్యవారు
వెలసె వెలయుచునున్నాఁడు ♦ వెలయఁగలఁడు।

మ॥ ప్రకటానూనగుణాళికిం గలితుఁడై ♦ భాసిల్లు నీయయ్యవా
రికి దీర్ఘాయువు భోగి సంపద మణి ♦ శ్రేణిన్ సుఖంబున్ సు
పుత్రకులం బౌత్రుల భాస్య గోవిభవమ♦త్యంతప్రమోదంబుతో
నకలంకంబుగ నిచ్చి ప్రోవుత శివుం ♦ డాచంద్రతారార్కమున్॥

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీ చిద్విలాస బ్రహ్మానందాభ్యుదయము.

శ్లో॥ యస్య స్మరణమాత్రేణ వాగ్విభూతి ర్విజృంభతే।
మోహాంతరాయచ్ఛేత్తారం తం వందే శివ మద్వయం॥

శా॥ శ్రీమంతుండగు నాసదాశివు మదిన్ ♦ సేవించి కీర్తించి వి
ద్యామూలాత్మికయౌసరస్వతి సదా ♦ ధ్యానించి విఘ్నాచల
స్తోమేంద్రు న్గణనాయకున్ సుకవులన్ ♦ స్తోత్రంబు గావించి స
త్తామాతాపితృల సద్గురూత్తముల నా ♦ త్మన్ గొల్తు మో
దార్థనై॥

సీ॥ వసుధ సన్నుతులుకెక్కిట్లు ♦ వంశాబ్ధిచంద్రుండౌ
చంద్రయామాత్యుండే దివ్యజన్మ తాత
శంకరాధిష్ఠుత ♦ శాంత మానసుండగు
శంభుశాస్త్రియే ♦ సరసుతంత్రి
అన్నపూర్ణా పూజ ♦ నాసక్తచిత్తయౌ
వేంకమాంబిక యేప ♦ విత్రుజనని
హితులగు నానంద ♦ నృహరి రామబ్రహ్మ
పూజ్య బేధీసలి ♦ పూర్వభవులు

గీ॥ పిచ్చమాంబ యనఁగఁ ♦ బేరొందినట్టిమా
తల్లి యేమహాత్ము ♦ [illegible]
యాత్మవేత్తయైన ♦ యట్టి కృష్ణబ్రహ్మ
శాస్త్రి యొప్పు మాకు ♦ జనకుఁ డగుచు॥

ఉ॥ శంకరభక్తియుక్తనగుణ ♦ శాలికి నాద్విజరాజమౌళికిన్
శంకరశాస్త్రినాఁ బ్రథమ ♦ నందనుఁడు న్భువనమందె నాత్మనో
త్పాంకితభవ్యమాననుఁడు ♦ వ్యాకరణాదికశాస్త్రవర్తి యే
ద్రాంకనుకీర్తి దివ్యనగు ♦ శాన్వితమూర్తి గురుస్థై వెలంగుచున్॥

గీ॥ నేను రెండనకొమరుఁడ ♦ నిఖిలబుధవి
ధేయుఁడు మహాత్మభక్తుఁడ ♦ ధీరవిలస
దమలకారుణ్యపాత్రశ ♦ తావధాన
కవుఁడు వేంకటకృష్ణాఖ్యుఁ ♦ బరగువాఁడ॥

క॥ మది గురుగ సదానంద
ప్రదుఁడగు పరమేశుకరుణ ♦ బ్రహ్మానందా
భ్యుదయ మొనర్చి సదాశివ
పదముల కర్పించువాఁడ ♦ భక్తి దలిర్పన్॥

నాటకురంజిరాగము--రూపకతాళము.

కాలమహిమయేమోయిదిగనుఁడీ ॥కాల॥ చాలశ్రమల బెట్టెడియీ ।
సంసారంబున మునుగుచు । పోలరానిదుఃఖమ్ముల-బొందుచు నవిసౌఖ్య
ములనుచు = లీలబట్టుపురుగు తంతు - జాలమల్లియందు జిక్కు-
పోలిక దుష్కర్మంబుల - బాలియుచుంద్రు జను లయ్యో ॥కాల॥
ఉదయమునను నిదురలేచి - యుదరపో - షార్థులగుచు । పశుపక్షి
తామెన్నెన్నియొ - పాటలబడుచు = తుద మొదలును లేని సకల

సత్కర్మములను బోధించుచూ । సమసమ నిర్భయించి నిత్య - సౌఖ్య
ము నొసంగఁ [illegible] ॥కాల॥

సీ॥ శాస్త్రముల్ నేర్చిన ♦ ధాతలే [illegible]
విద్యామదంబుచే ♦ వెలయువారు
దానధర్మము లేక ♦ ధనములనార్జించి
యుప్పొంగి గర్వించు ♦ మూఢువారు
సకలకామములందు ♦ యంత్రభావనలల్ల
కన్నుమిన్నెఱుఁగక ♦ యున్నవారు
చేయంగఁదగుదాని ♦ జేయకఁ జేయంగఁ
దగని దానిని జేయ ♦ దలఁచువారు

గీ॥ బాహ్యవిషయసుఖంబులను గోర్చి ♦ పొలయువారు
నేను నా యిల్లు తెలిసికొని ♦ [illegible] వారు
తెలియఁదగుదానిఁ దెలియక ♦ తెలియువారు
సకల కలికాలములందు [illegible] ♦ మనసుగ నను

వ॥ అనుచున్న కలికాల మిట్లున్నదిగదా. కారుణ్య సన్మహాత్ములారా!
ఎల్లప్రాణులకును సుఖం బవశ్యంబకదా. లోకోత్తరసుఖంబు మనకు నెట్టి
ద్భవమైనదో దానినే సంపాదింపవలయును. ప్రపంచమున మనము
మనుచున్న సుఖంబులు [illegible] విచారించినచో దుఃఖ
స్వరూపంబులుగాఁగాని సుఖస్వరూపంబు [illegible] ప్రాణులుగాను.
ఇంతియగాక మానముచూచు [illegible] ప్రళయాగ్నిలో
లో నశించిపోవుటను మనము చూచుచునే యున్నాము. ఇట్లు
యఖిలజగంబును [illegible].
దీనికి "యద్దృశ్యం తన్నశ్యం" అను వాక్యమే ప్రమాణము. మ

ఱియు. మనము కోరునఖిలవస్తువులును రాకపూర్వము కొంత
దుఃఖమును వచ్చినపిదప కాపాడుకొనుట కొంతదుఃఖమును అ
వి నశించినతరువాత మఱికొంతదుఃఖమును గలిగించుచున్నవి.
కావున నిట్లు సంసారమంతయు దుఃఖమయంబుగాని సుఖమయం
బుగాదు. మఱియు మనమెట్టిదుఃఖములొందుచున్నను సుఖమునే
కోరుచున్నారము. ఎందుచేతననగా. మనము జీవులముగదా. ఈజీ
వుఁడు పరమసుఖ స్వరూపుఁడగు పరమేశ్వరుని యంశమగుటచే
సుఖమునే కోరుచుండును. ఎట్లన।

మంజరి॥ మన్నునుండివచ్చు ఘటాదికములు ♦ మన్నుగాక వేరగునే
మున్ననుభవమొందిన దానినిదా ♦ మనుకొని కోరకయున్నే
పరుని యంశమయినట్టిజీవుఁడా ♦ పరుఁడుగాక వేరగునే
పరమసుఖానుభవుండై సుఖమే ♦ ర్పడుటను గోరకయున్నే

అన్నిటికిని పల్లవి॥ బ్రహ్మానందంబ్రహ్మానందం ♦ బ్రహ్మానందంబనుడీ
బ్రహ్మానందంబనియనుడీయా ♦ బ్రహ్మముమదిఁగనుఁగొనుడీ॥

వ॥ కావున నట్టిసుఖస్వరూపునకు సూర్యునకు మేఘమువలె నవిద్యా
వశంబువలన వచ్చిన జీవభ్రాంతి వదలినచో నతఁడు సుఖస్వ
రూపుఁడేయగును. అట్టిభ్రాంతి వదలుటకుఁ దత్వవిచారణయే
మూలము. ఆతత్వము నెఱుఁగుటయే జ్ఞానయోగము. అట్టి
యోగముచే జీవన్ముక్తి కలుగును. అట్టిముక్తినిచ్చుట కీశ్వరుఁ
డే స్వతంత్రుఁడు ఇదియే సంసారమును తరించుట అందువలననే.
శ్లో॥ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ అహం
త్వాం సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచ॥ అని భగవ
ద్వాక్య మిట్లున్నది మఱియు. తత్వవేత్త పరమేశ్వర స్వరూపుఁడ
గుననియు పరమపద మొందుననియు నట్టివాని కేప్రతిబంధక
ములుండవనియు వేదాంతము లుద్ఘోషించుచున్నవి. వినుఁడు.

శ్లో॥ భిద్యతే హృదయగ్రంథిః ఛిద్యంతే సర్వసంశయాః క్షీయంతే చాస్యకర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే॥ ఇత్యాద్యనేక ప్రమాణంబులు గలవు. ఇవియన్నియు ననుభవ సిద్ధంబులు. గావున మన మట్టిముక్తిని జీవించియుండఁగా సంపాదింపవలెఁగాని, చచ్చి సంపాదించునది యెద్దియు లేదు. అందుకు మనుష్యజన్మమే ముఖ్యముగదా. ఎప్పుడో సాధింపవచ్చు నంటిరేని, దోసిటిలోఁ బోసికొనినజలమువలె మనయాయుర్దాయము క్రమక్రమముగాఁ బోవుచున్నది. మృత్యువాసన్నంబై యున్నది. కావున.

తోడిరాగము-ఆటతాళము.

రండీ-ఇదివి-నుండీ-ఉపదేశమస్తు సరయుడీ - యది - యుం
డెడిచోటేదో దరియుండీ ॥ పండువెన్నెలకంటె బరమాహ్లాదము
గనుగో - నుండీ - రైకో॥ నుండీ॥ ౧. పోని [illegible] బోవదు -
మఱియుం - లేని దెప్పటికిని నిల్వదు॥ ఈ నిజమంతెయుం - హితగురు
బోధ గ-నుండీ- సుఖప॥ నుండీ॥ ౨.॥ వట్టిచేష్టలం జగముగా -
దీని - పొట్టవిచ్చితె పురుగులుండుగా। పట్టరానిసుఖము - దిట్టపై
యుడుగాన- రెండీ- శివుగ॥ నండీ॥

వ॥ కావున నట్టిపరతత్వస్వరూపంబును గథారూపంబుగఁ దెలిపెదఁ
గాన శ్రద్ధధానులరై యాకర్ణింపుడు.

కథా ప్రారంభము.

మంజరి॥ శ్రీకరమై లోకాతీతంబై ♦ చెలఁగు సుషుమ్నాపురము
ఏకరూపమై పరమపదంబన ♦ నెసఁగు నధికసుందరము
అదిమూచినవాపిఁ ముంగిలుఁగుసుబ ♦ మలచె యింతియసలేసు

సదమలమగుతత్పురిగనువారీ - జగము జూడఁగా రారు॥

పల్లవి॥ బ్రహ్మానందంబ్రహ్మానందం - బ్రహ్మానందంబనుడీ
బ్రహ్మానందంబనియనుడీయా ♦ బ్రహ్మముమదిఁగనుఁగొనుడీ.

గీ॥ నాశమనుమాటలేని యా ♦ నగరమందుఁ
జిద్విలాస మహాసౌధ ♦ శిఖరమునను
నమల నిత్య స్వయంప్రకా ♦ శాత్ముఁ డగుచు
వెలయు శ్రీపరమేశ్వరు ♦ విభుఁడౌ కండు॥

జంఝూటిరాగము--ఆదితాళము.

ఆపరమేశ్వరు - నలవియేపొగడఁగ - శ్రీపతికైనను - కమలగర్భునకైన॥ నాపర॥ ౧. కేవలరూపుడు - భావాతీతుడు - పావనమానస - భావ్యుడనన్యుడు॥ ౨.॥ భేదముగాంచడు - వాదములెంచడు - ఖేద మోదముల - క్రీడజరింపడు॥

సీ॥ ఎవరేపనినిజేయ ♦ నెంచి(?)యుండునెగాని
తానేపనినిజేయఁ ♦ దానెంచఁడు(?)
పనులు తామేమేమి ♦ నాచరించినగాని
కసరి తా నెవ్వనిఁ ♦ గదియఁబోఁడు
గుణవంతుఁడనితన్ను ♦ గూర్చిపల్కినఁగాని
తా నేగుణములలోఁ ♦ దగులుకొనఁడు
ఎవ్వారు తనజోలి ♦ నెత్తియాడినఁగాని
యెవ్వరిజోలి తా ♦ నెత్తఁబోఁడు

గీ॥ అతనిఁ బోలినయట్టివాఁ ♦ డతఁడెగాని
యన్యుఁడుగలండనుచుఁ బల్కు ♦ నైనరాదు

శ్రీ చిద్విలాస బ్రహ్మానందాభ్యుదయము.

ఎట్టివాఁడో కో యాపర ♦ మేశవిభుని
గాంచవలెఁగాని వర్ణింపఁ ♦, గాఁ దరంబె ||

సీ|| తానేపనిని జేయ ♦ దలఁచకుండునెగాని
యందరిపనికిఁ దా ♦ [illegible]
నెవ్వరిజోలిఁ దా ♦ నెత్తకుండునెగాని
యాతఁ డందరిజోలి ♦ కవసరంబు
నరయఁ దా నెప్పుడు మా ♦ టాడకుండునెగాని
యందఱుఁబల్కఁ దా ♦ నవసరంబు
నన్నపానములఁ దా ♦ నరయకుండునెగాని,
యందఱుఁ దినఁగఁ దా ♦ నవసరంబు,

గీ|| చూడఁజూడఁగ నేదియుఁ ♦ గానఁగాని
తలఁచిచూడఁగ నంతయుఁ ♦ దానెయగును
మిగిలియున్నాఁడు తాఁ క్రిందు ♦ మీఁదులందు
నాత్మవేత్తలెఱుంగుదు ♦ రతనిజాడ ||

గీ|| అరయ సుఖముండా? పుట్టి ♦ నట్టియిల్లు
తెలివియా? తనసొమ్మమి ♦ వెలితిలేను
మృత్యువా? తన్నుఁజేరది ♦ కేమికొఱత
పరమశాంతుఁడతని భజిం ♦ పంగవలెను

మంజరి|| ఆపరమేశ్వరచక్రవర్తి భా ♦ ర్యామణి మాయ. యనంగా
నాపరమేశ్వరశక్తిరూపనై ♦ యలరుఁ దానెప్పుడు. బాగా
పరమేశ్వరుకంటె, వేరుగాదా ♦ ప్రకృతియను సత్యము లేమిగ్
పరమేశ్వరుఁడునుగాను మాయయాన ♦ బరగుచు
నుండును గాన్ ||

వ॥ ఆమె జలంబునమాధుర్యంబువలె, వాస్తవదశయందు నాప
మేశ్వరునికంటె వేరుగాక, వ్యవహారదశయందుమాత్రము వేరై
యుండును. ఆమాయాదేవీయం దొకచమత్కారంబు గలద
ద్దియన:—

క॥ తనమాయఁ గననివారలఁ
దనమాయల ముంచుగాని ♦ తననెఱిగినచో
ఘనసుఖమిడు నైనను ద
ద్ఘనితనిజంబెఱుఁగ రెంత ♦ వారలునైన౯॥

మఱియునొకచిత్రంబుగలదు॥

గీ॥ ప్రాణ మించుకయును లేని ♦ వట్టిమొద్దు
తెలివియొక్కింతయును లేని ♦ తెఱవ యయ్యుఁ
బ్రాణవిభుచెంతనుంటచేఁ ♦ బ్రౌఢయయ్యె
స్ఫురదయస్కాంతశిలచెంత ♦ సూదిపగిది॥

వ॥ ఇట్లు వ్యావహారికదశయందుమాత్రము పరమేశ్వరునికం
వేరుగానుండెడి సత్వరజస్తమోగుణాత్మకయగునామె శుద్ధస
స్వరూపిణియై శుభ్రవర్ణయై మాయయనెడిపేరుతోఁ జంద్రుని
న్నెలవలె నెడబాయకుండును. ఇట్లుండి॥

మంజరి॥ అద్దముపందునఁ బ్రతిబింబించెడి ♦ యాదీపముచందమున
తద్దయు జ్యోతీరూపుండగుపతి ♦ తనలోఁ [illegible]
ఆపాపనుఁ దనలోఁగైకొని తా ♦ నఖిలశక్తియుతయయ్యె
పాపయెట్టిదో యామెయెట్టిదో ♦ పండితులే గనవలయు॥

గీ॥ పాపమాత్రమె స్వాధీన ♦ పరచుకొనెను
గాని కొసలే దతనిమొనిడ ♦ [illegible]

నాపరాత్పరుండును మాయ ♦ యందుం బ్రతిఫ
లించెనేగాని కలియంగా ♦ లేదు నేను

హంసధ్వని—ఏకతాళము.

మాయయేసుమా—మాయ జేయుపని ॥మాయ॥ మాయగు[illegible] -
వేదభావము గల్పించు। ౧ త్రాడుజూడ సర్ప - భ్రాంతి గల్గజేయు -
మోముజూడదొంగ - పొందినట్లుజేయు। ౨॥ లేనిదాని నున్న - దాని
గానుజూపు - వున్నదాని - లేనియట్లుజూపు॥ ॥౩॥ ఏకవస్తు
వును - నేకముగ జూపు - సౌఖ్యకష్టమును - సుఖముగనేజూపు॥

వ॥ ఇట్లుపరమేశ్వరునిపానుసంక్రమింపంజేసికొనుటచే [illegible]
సర్వశక్తిరూపమై లక్ష్మీపార్వత్యాదినామంబులగాని [illegible]
నియమ్యె. మాయా[illegible] సర్వజ్ఞుండై మాయ[illegible]
[illegible]ండినను తామరాకునుసీటివలె నామెనుగలయక [illegible]
శపరుచుకొని సర్వజగత్కారణుండును సర్వేశ్వరుండును [illegible]
న[illegible]నై బ్రహ్మవిష్ణ్వాదినామంబులచే [illegible]
చుండు నంతట॥

మంజరి॥ అచ్చటయిచ్చట యనుభేదములే ♦ [illegible]
మెచ్చటంగలమాయను లోంగొని విభు ♦ [illegible]
[illegible]

వ॥ పిమ్మట. యామాయ తనమాయాచమత్కారంబు[illegible]
పరమేశ్వ[illegible]ంధింపందలంచి యాస్వచ్ఛరూపంబు[illegible]
గాకుండుటంజేసి తనలో నెంతవభాగమై మలిన[illegible]
నవిద్యవలన ననేకభేదములుగలక శేబరి[illegible]
శ్వరు నందుబ్రతిబింబింపంజేసి యాశని చేగ్వ[illegible]

ధించి జీవుండనుపేరుబెట్టి, యతనిభోగార్థమై కేవలజడంబగు తనతమోగుణంబుచే జగంబునుగల్పించి, తానీశ్వరునవలన మనోమహారాజనెడిపేరుగలపుత్రునింగని, యాపురంబుననుంచిన నాపుత్రుండు జీవసంబంధమువలనఁ బ్రకాశించుచు, తానే యాపురంబులకురాజై నివృత్తిసహితుండై జీవునకుసుఖకారకుండయ్యెను ప్రవృత్తిదుర్బోధలకులోనై జీవునకుభ్రాంతిగల్పించుచు దుఃఖకారకుండయ్యె॥

గీ॥ చిక్కులెన్నిఁటిఁగూర్చినఁ జెడక జీవుఁ
డాత్మతేజమొసగుచుండు ♦ నతనికెపుడు
కటకమైననుబంగారు ♦ కాంతిచెడక
కరమునకు నిజదీప్తిని ♦ గలుఁగఁజేయు॥

వ॥ ఆహా! మాయ యాపరమేశ్వరునెంతకుఁదెచ్చెనో చూచితిరా!॥

ఆరభిరాగము—ఆదితాళము.

నమ్మరాదునారీమణుల - నేవేళనైన - ॥నమ్మ॥ నమ్మదగని వినయమ్ముజూపి - నమ్మింతురు - విభు - నెమ్మనము విలాసమ్ముగలిపి - గలగింతురు - వలపింతురు - వశులనుగావింతురు ॥నమ్మ॥ ॥౨॥ మంచిమాటలాడి పురుషులమదిగ్రహింతురు - కామించి రతులదేలించి యట్టెస్రుక్కింతురు - పగలెంతురు - చింతల దేలింతురు ॥నమ్మ॥ ౩॥ తులువసేతలనధోగతులనుద్రోయింతురు «తమ» తలపులొక్కచో - వలపులొక్కచో - నుంతురు - యెంతైనసాహసింతురింతులెంతలో ॥నమ్మ॥

వ॥ అట్టిమనోమహారాజస్థితిగతులును తచ్చరిత్రంబు నిట్లువిచిత్రంబై యుండె వినుడు నెటన॥

మం॥౩౩॥ శ్రీరమ్యంబగు బ్రహ్మసృష్టిలోఁ ♦ జెలఁగుఁగ శేబరపురము
ఘూర్ణితరంబగు చిత్రరూపములఁ♦బొసఁగు ననేకసుందరము
నంతరాంతరంబులుగా మూ ♦ యల రేచు ప్రాకారములు
వింతవింతలగుపనులఁ జెలంగుచు ♦ వెలయు నవద్వారములు

గీ॥ చిన్నదియుఁ బెద్దదియును వి ♦ చిత్రతమము
నిత్యభంగురమును నవి ♦ నిర్మలంబు
నలరుఁ బరమేశ్వరాధీన ♦ మగుచు నెపుడు
ధరణిలోఁ దత్కళేబర ♦ పురివరంబు॥

గీ॥ ఆకళేబరపురమున ♦ కధిపతుండు
మహితపరమేశవిభునకు ♦ మాయయనెడు
నగునయందు పుత్రుడైనకు ♦ మారకుండు
భ్రాజితుండగు మనోమహా ♦ రాజుదనరు॥

శంకరాభరణము- రూపకము-

ఏలుచుండును - ఆవిభుఁ ॥డేలు॥ చాలగ - జాగరూకుడగుచు = లీలతోడజగములెల్ల - బాలుమాలికనుటలేక ॥యేలు॥ ౧ ఆరుణు నితురగములకంటె - నతిశయమగువేగంబున - హరిహరవిధిలోకం బుల = కరుగుచు - నొక నిమిషములో నరిమురిగా నేగుదెంచు ॥నేలు॥ 3॥ అతనియాజ్ఞకొక్కడయినవ్యతిరేకముగానడువడు - శత మఖునంతటివానికి =నతనిగెలువ వశముగాదు-మితములేనిశౌర్యశాలి॥

సీ॥ ఉపకారములుసేయ ♦ నపకారములుసేయ
నతనితోఁ బ్రతి యొకం ♦ డైన లేఁడు
ఆచారములనల్ప ♦ నాచారములనల్ప

సతనితోఁ బ్రతియొకం ♦ డైనలేడు
రక్షణంబొసరింప ♦ శిక్షణంబొసగింప
సతనితోఁ బ్రతియొకం ♦ డైనలేడు
దయబూను వారిలో ♦ దయలేనివారిలో
సతనితోఁ బ్రతియొకం ♦ డైనలేడు॥

గీ॥ ధైర్యవంతులలో మహా ♦ ధైర్యశాలి
పిఱికివారలకెల్లనుఁ ♦ బెద్దవాఁడు
సతనికాతండెసరిగాని ♦ యన్యుఁడగునె
యీజగతి నామనోమహా ♦ రాజమణికి॥

మంజరి॥ ఇత్తెఱంగున జగమేలెడియాదార ♦ కిరువురుపత్నులుగలరు
సత్తములార ! నివృత్తిదేవియుఁ బ్ర ♦ వృత్తిదేవి యను
వారు॥

ఉ॥ అందు నివృత్తి యన్సుదతి ♦ యాతనికి న్మొదలింటిభార్య స
ర్వేందుముఖీమతల్లి స్మరి ♦ యించినమాత్ర సమస్తబంధముల్
ద్రెంచఁగఁజేయుతల్లి బుధ ♦ రాజికి నాశములేనిశాశ్వతానంద
మహాపదంబిడు జ ♦ నస్తుతికల్పకవల్లి యాయయన్॥

క॥ అతిసూక్ష్మదృష్టులను సం
తతశాంతులనెపుడు తనదు ♦ దర్శనమునశా
శ్వతసుఖులనుజేయును దు
ర్మతులను గనుఁగొనదు తాఁ బ ♦ రాకునసైనన్

మంజరి॥ ఆరమణీమణియందునఁ బుట్టెన ♦ దమలసద్గుణాకరుఁడు
పేరుమీఁదు విజ్ఞానస్వరూపుఁడు వి ♦ వేకమహారాడ్వరుఁడు
అవివేకజగతీశ్వరుఁడు మతీ ♦ దేవిని సతిగాగొనియొ

తా వస్తువిచారాదిమ క్రమంబులోఁ ◆ నగపడఁగ మేలు మఱి, యొసఁగె॥

వ। ఆవివేకమహారాజు ప్రభుత్వంబు సేయుచున్నయెడ—

సీ। సత్యవంతులు మహా ◆ సత్వసంపన్నులు
పరమార్థవిదులు కృ ◆ పామయాత్మ
లాత్మానందులు ◆ నఖిలవిధిజ్ఞులు
నక్రోధనులు నసూ ◆ యారహితులు
నిష్కాములు జితేంద్రియ ◆ నిగ్రహదక్షులు
నిర్మోహులు లుపశాంతి ◆ నియమయుతులు
సంత్యక్తసంగులు ◆ సర్వజ్ఞమూర్తులు
మహిత విరక్తిగుణా ◆ న్వితచరులు॥

గీ॥ శుభశమాన్య లవాన్విత ◆ తత్త్వవిదులు
సాధువర్తులు ద్వంద్వభా ◆ వాతిరిక్త
లానందను బరిపూర్ణులై ◆ యలరుచుండు
రావివేకునిరాజ్యంబు ◆ నందుజనులు॥

వ॥ తెంపుగలిగ్ధాత్మ్యమగు ప్రవృత్తిదేవి—

ఉ ఒక్కొకసారిఁ జూపుఁ బతి ◆ కున్నతలోకములందు సౌఖ్యమొ
క్కొక్కయెడం బ్రమోదము మ ◆ హోద్ధతిఁ బల్కుచునుండు
దుఃఖమొ
క్కొక్కొకవేళఁ గనుఁ గరతి ◆ నెక్కటిరి౯ విషయాభిలాషముం
గుఱిక్కుచు వశ్యఁజేసికొని ◆ గుఱిమ్మరు సర్వగుణాభిరామయై॥

మఱియు.

సీ॥ తాఁగొటనివైచిన ◆ ర్పంబుగాఁజూపించు
నెప్పుఁ జెంపలుగొట్టి ◆ యప్పఁజేయు

[illegible] యు [illegible]
[illegible] యు [illegible] గా [illegible]
[illegible] సం ♦ తో [illegible] యు
[illegible] లీలవోచు
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ కౌ[illegible]ంచు

సీ॥ [illegible] ♦ [illegible] నఁ
జి(క్రమముల నామెకత సన్న ♦ సింహ [illegible]యు
ధరణిఁ గన్నులకుఁ గన్నుల తా ♦ [illegible] నైన
నామెమాయాల [illegible] ♦ సలవిరా [illegible]నె॥

గీ॥ అత్తగారుమాయ ♦ యూకో[illegible]లికి మె
లనను మాయనెల్ల ♦ ధారపోసి
తానసేవవృత్తి ♦ తోనుంచు నెప్పుడు
మొసలు తినసెపుంగ ♦ [illegible]॥

మంజరి॥ కలనైనఁ బ్రవృత్తినిఁబాయక యీగతి మనోమహారాజు
నలర మహామోహాఖ్యం బను సుతుఁ [illegible]రి ♦ సజ్ఞానాకృతిభాజు.
నాపసయునకు నిజార్జితరాజ్యం ♦ [illegible]లంబును నర్పించి
యోతకీ సతిసుతులను విషయజాలం ♦ [illegible]పృహామాయలమించి,

సురటరాగము--ఆదితాళము.

కన్నులగనఁడాయెన్ ఎవ్వ| [illegible]రవిశ [illegible] నిన్న [illegible]న్న॥
ప॥ జ్యేష్ఠభార్యాగర్భంబునఁ బుట్టిన| శిష్యులః వివేకాది తనయులను॥
3॥ తన్ను [illegible] దేల్చెడి చి యాలి మాయ దెలియ
జాలక [illegible] చిన్నయాలిబిడ్డల స్వర్గంబుగ [illegible]న్నచు వారల సన్నల

[illegible] సిద్ధాంతముల్ సుం [illegible] - మాటి [illegible] సమాసంధసా-స్వాదా
[illegible] చెలి [illegible] న్నులు॥

సీ॥ [illegible] వెంకవిభువలి ♦ చం[illegible]దము [illegible] ము
నొావి [illegible] మహామోహుఁ ♦ [illegible] విభువర
నానిచేష్టల కానంద ♦ భరితుఁడగుచుఁ
జెలిమితో యూవరాజ్యాభి ♦ షిక్తుఁజేసె॥

వ॥ అంతమహామోహుండు తలిదండ్రుల ఋణంబైన నెఱబాలుని
రాజ్యాధికారదృప్తుండై కామ,క్రోధ,లోభ,మద,మాత్సర్యాలను
మంత్రులను రాజకార్యంబుల నియోగించి పారుష్యంబును
హింసయు తృష్ణయు దైన్యంబును అసత్యంబును అసూయ
యు దంభంబును దైన్యంబును [illegible] ఈర్ష్యయు
పరిగ్రహంబును మొదలగు ననుచరులు కృతాంజలులై సేవింప
నాస్తికతామహాదేవితోఁగూడి యజాతశత్రుండై రాజ్యంబు
పరిపాలించె నట్టియెడ.

వేమన--సూచకతాత్పర్యము.

[illegible]మహాయామ - హామోహునిరాజ్యగరిమ ॥తే॥
వేమోములగల యధిపతి-యేమియు బాగడంగలేదు ॥౧॥ జనదా
టవి మంత్రిపదులు సఫలములగు సాధనములు - సమరోపాసలు యోధ
[illegible]సలు సవ్యసవ్య చమత్కారము ॥వేమన ॥౨॥ తమకుతామే తీర్పుం
లు [illegible] తమకుతామే నేర్పులును-చెమకెమరనుమాటలేక తనకుబంధు
పరివారము ॥వేమన॥

సీ॥ కుంభనీష్ఠ సకలజంతు ♦ కోటికడుపు
లోనఁ దనఘారితో నిద్రఁ ♦ బూనుచుంట

నహుషుఁడు గాకుండునపాశిశి యొ ♦ వ్వఁడునుఁ ;
నెఱిని రాజ్యకౌశలము నే ♦ మనఁగవచ్చు॥

చ॥ ఘనుఁడు పూర్వపురుషక్ సవత ♦ దేవకీఁ బుత్రుఁ ధర్మశాలి పా
వనగుణుఁడా వివేక సర ♦ పాలుడిఁ దాన రించు రాజ్యమం
దున నిబిడముగా యుంచి నతి ♦ దూరముగా చెడలంగఁజేసెనా
జనపతి మంచివాడె కగ ♦ చాల్లగు నీకని లమెట్టిదో॥

మంగళ॥ మహిత విభవములఁ గొలుపునీని యమ్మహామోహాఁ
డోకవేళన్
హిహితమంత్రి పరిజనములతో నసె ♦ సముగాసుఖలీలన్॥

చక్రవాకము--ఆదితాళము

మంత్రివరులారా వినుఁడీ॥ రాజ్య-తంత్రవిధంబు నిస్తంద్రతనెఱిం
గింతు ॥మం॥ ॥౧॥ ఘనబుద్ధికుశలత-గలవారై శత్రుజనములతోడఁ
జరుగువృత్తాంతము। వినవలయుక్-గను గొనవలయుక్-అ-ది-నిజము
దమస్థితి-దెలుప దగ దెప్పుడు ॥౨॥ తగినమాటల మోహ-జము సల్పవ
లెగాని। పగరసేనలకు ని-ల్వగనిను మైన-చోటి। య్యగవగ-చే-ర్పగ
గను। యె-న్నగగొంచెమిడినసం-తయు నాక్రమించురు ॥మం॥

వ॥ ఓహితులారా ! నేను పట్టాభిషిక్తుఁడనగు క్షణమునందే నా
పితామహియగు మాయాదేవి నన్నొంటిఁ దనతోడఁ దోడ్కొని
కొని యొక పరమ రహస్యం బెఱింగించె నటుల. అదెట్లన్న
యనిన, "వత్సా ! మహామోహా ! ఆ యింత యని ను
డువనలవిగాని సామ్రాజ్యంబు నార్జించి కొసంగిన మీతండ్రి
యగు మనోమహారాజు నినువిడువక ప్పుడును నీకునను
వయ్యోనేని నీవును పరిజనంబులును స్థి రాలజీవు లయ్యెదరు.

నీతండ్రి యొకవేళ వివేకుని వంకఁజూచెనేని నీకు రాజ్యనష్టమగుట
యేగాక సూర్యదర్శనమాత్రంబున బంధురాంధకారంబువలెనిది
వినాశమునశింపఁగలదు. కావున నీవు సమస్తోపాయంబులచే
తను, నీతండ్రిని వివేకునికంటఁబడకుండునట్లు జేసికొమ్ము. ఆవివే
కుండును తండ్రిని వశపరచుకొనుటకై వేచియుండును. గాన నీవు
నుమంత్రులును జాగ్రతగానుండుఁడు నీవుదీర్ఘాయుష్మంతుఁడ
వగుము"అనియానతిచ్చె గావున॥

సీ॥ ఆవివేకుఁడుమన రాజ్య ♦ మంతయునుగొ
మోసకపలాయనంబును ♦ బూనునట్లు
వలయునస్త్రశస్త్రములఁజూప ♦ వలయువీరు
ముందుత్సాహులయి సౌఖ్య ♦ మూలకంబు॥

మఱియునొక్కటి చెప్పెదవినుఁడు॥

మ॥ అవివేకునిగ్రహించుటకుఁగల ♦ యస్త్రశస్త్రాలనెల్లన్
వీరావిద్యాస్త్రశస్త్రాలయందుఁ ♦ మించి యడంచుడుచాలన్
ధరణిలోన జనించెడి వివేకునిమా ♦ తముసరు వ్యర్థకాముగా
మురయుచువీరిరెవ్వరెఁజనినిను ముఖ్య ♦ స్థాపింపుడుబాగా॥

ఉ॥ మీరు సమస్తయత్నముల ♦ మేల్కని యల్లవివేకుసైన్యముల్
జేరఁగనీక సింగములు ♦ జేరిగజంబులఁ జీల్చునట్లుగాఁ
బోరిజయించి మద్దనకుఁ ♦ బూర్ణసుఖంబులఁదెచ్చి సంతతో
దాగు వివేకుఁగాంచనివి ♦ ధంబుగఁ బన్నుఁడుపాయముల్ [illegible]

వ॥ అనినవిని వారలు బరమానందంబునొంది మహోత్సాహులై
కిట్లనిరి॥

మ॥ జగతీశా! నిరసావహించి భవదా ♦ జ్ఞకు సంతసంబున్ మనో

...లనదింద్రియాశ్వగణ భా ♦ స్వర్గాపసంకల్ప సం
స్థగితస్యందనమందుఁ బూన్చి విషయా ♦ స్థానంబులం జూపఁగా
దిగఁ నాతండు వి... దలంచునే ♦ తా నానిమాటాడునే ।

వ॥ కావున దేవా ! మేమిక నరిగి మా ప్రజ్ఞావిశేషంబుచే ... బులను ... చేసి వివేకాధిపతిం ... దము. మాశక్తి ... కంతురుగాక. ... ॥

క॥ ఈకరణిమహామోహుఁడు
నేకశతాబ్దములు రాజ్య ♦ మేలఁగ జ్ఞానా
స్తోకుఁడగువివేకుఁడు ని
ద్రాకలనన్ మోహబద్ధుఁ ♦ డై నసియించెన్ ॥

వ॥ ఇట్లుండ నొక్కనాఁడు మహామోహుం ... మహారాజు ... తనుక్రుంగి తన సేనానాయకులందఱ కలిపురుషుం బాలంచి "మీమీకార్యంబులెట్లు జరుగుచున్నవి" యనవాఁ డిట్లనియె॥
దేవా వినుఁడు॥

సీ॥ జపతపస్స్వాధ్యాయ ♦ శౌచముఖ్యక్రియా
విధులెల్లనేఁటఁగ ♦ ద్రుంచినాను
ఘనమాట్ప నెడఁదప్పి ♦ తము లేదనుచు మహాంగ
విక్రయాదులనుగా ♦ విడచినాను
అతిచిత్రమగువివా ♦ హంబుల నొనగూర్చి
శ్రాద్ధముల్ నలపని ♦ సాగినాను
ఎల్లజాతులవారి ♦ నేకస్థలిని గూర్చి
పిండారగింపఁగా ♦ పించినాను

గీ॥ విగ్రహారాధనము విడి ♦ పించి తేలలఁ

క్రొత్తత్రోవంబులొకకొంత ♦ గూర్చినాను
ధర్మరహస్యంబు గాపించి ♦ తెలిసినాను
ఘనమహామోహమూర్తియను ♦ గ్రహము వలన॥

మహామోహాంధు॥ కలిపురుషా ! మనమిప్పుడు ధర్మగ్లానివిషయమును చేసిన విషయమునందుబనిసంపూర్ణముగాజేసితిరా ? చెప్పుడు

కవి॥ మహారాజరాజా ! ఏమిమనవి చేసెద. ఆవిషయమునకొక్కనికే బనిసాధ్యమగుటలేదు. వేనవేలు పాలిమియోగ్యమునింగలారు నియమింపవలయును॥

సీ॥ పాపంబులెన్నిసి ♦ పాటించి చేయుటయు
గంబులశేషుండు ♦ కల్పించుటయు
ధనమువిషయములందు ♦ తెలిసి చెప్పినారు
గనిద్రోహమునకు సహాయ్య ♦ కలిగించుటయు
మనసు నిగ్రహింపము ♦ మానత్మసూక్ష్మ
నాల్గుమహోన్నతుల ♦ కాలనుటయు
పుణ్యమార్గమునకుపోక ♦ లోకసాధనములను
గ్రహముసేయగోరుము ♦ నాల్కనుటయు॥

గీ॥ ధర్మమునకుగ్లాని ♦ సమ్మతించరాక
యిమ్ములను సంగ్రహించి ♦ యిందువారిస్తు
చేతులనాలుగుపట్టి ♦ చేయుచుండు
ఘనమహామోహమూర్తియను ♦ గ్రహమువలన॥

కీ॥ స్వామి ! యొక్కమునిబోధ తెల్పుచున్న నిత్యధర్మాచారపరిత్యాగంబు గలుగజేయుచున్నాను॥

సీ॥ మగనితో పిలుపులేమి సేయక ♦ పిలుగాసక

భలసంఘములపైని ♦ మెటికవిఱుచు
మగనితోఁబవళింపఁ ♦ దగువేళగాదొక
కరణాలనేవేళ ♦ గవిసిపట్టు
మగనింగంటనుజూడఁ ♦ దగువేళగాదొక
జీవకోట్లనుజూచి ♦ చీదరించు
మగనితోవిహరింపఁ ♦ దగిమిక్కిలియుద్యోగి
భరముపైపటుపట ♦ బండ్లుగొఱుకు॥

సీ॥ నిన్నియేటికిశ్యామల ♦ యెదనుగుంది
కనమతినదుమనోరూఢిఁ ♦ గొనదుతినదు
పుట్టుకపాపిష్టిదనుచు వా ♦ పోవుచుండె
ఘనమహామోహాపాయాను ♦ గ్రహమువలన॥

మహా॥ బలే! బహుచమత్కారంబుగానున్నది. నీశక్తికినంతరింగ
తని. తక్కినవారికార్యంబులెట్లున్నవి? అనినకాముండిట్లనియె

నాదేవిరాగము--ఆదితాళము.

కౌశలమునుగనుమా - నాశౌ ॥కౌ॥ కౌశికనిసుతవా
నిమేన - కాపవదాసునిగానొనరించితి ॥కౌ॥ తలక్రిందుగ బహుతప
ములసలిపిన - పలువేదాంతపు భాషలదెలిపిన - కలికినిగనుగొనినంత
జనుడు విరక్తుండెందు సారమెందు డిందును ॥కౌ॥ కులమునకు
కులగురుపుత్రులుదిట్టిన వెలిబెట్టినచక్కై చూచుచుండబట్టి - సాహసంబుతోడితోనన
తనున్నసుకాంతాభామముగను తామసమునెంచును ॥కౌ॥ కనకున్న
నాగిలించకున్నను - కలసిమెలసిమాటాడకయున్నను - తానుమది
జ్ఞాపకమురాగచెలిచేతపముగట్టి తాపముట్టి తిరుగును ॥కౌ॥

సీ॥ నెత్తురుచమ్ములో ♦ నెలతకుచంబుల

బంగరుపిల్లని ♦ పుట్టినమాస
చొంగకుబావియూ ♦ యంగనపెంపిని
దొంగిలించెనంట ♦ తోడనుచిక్క-
బోకెలవోగైన ♦ పలంతుకమేనుబం
గారుతీఁగెయటంచుఁ ♦ గౌఁగిలించు
దుర్గంధమాంసమే ♦ దురతరావయవముల్
పావనంబనుచును ♦ పన్యసించు

గీ॥ వసుసవావులనన్నియు ♦ వదిలిపెట్టి
ఘనకులాచారవర్తనల్ ♦ గట్టిపెట్టి
గరితనురతంబెసర్గంబు ♦ గాఁచలంచు
నస్మదీయశరావళు ♦ లంటఁజేయుఁ॥

వ॥ దేవా నాబాణప్రయోగమువలననగు మహాసురచిత్రమువినుఁడు॥

గీ॥ తమకులేకజనించిన ♦ తనయుఁడైనఁ
బూర్ణిమాచంద్రసుందర ♦ మూర్తియైన
సురతకాలంబునందునా ♦ సూనుఁజేయ్వఁ
బండ్లుకొఱికికిట్టివగు దం ♦ పతులవాని

వ॥ క్రోధుండిట్లనియె. దేవా! నాచిత్రంబువినుఁడు॥

చ॥ గురులనుహుంకరించియటు ♦ గూలఁగఁద్రొక్కి-నమస్తవస్తువుల్
బిరబిరఁడాయవచ్చిమెలి ♦ పెట్టుచుమీసముల్ ప్రకిదూఁకి గు
డ్లురిమి శిరంబునూపి యిది ♦ గోయికిజూవదనాదుపోయమం
బరయుమటంచుహింసకుర ♦ యంబునఁబొల్పునొసంగుచున్నఁగేః॥

చ॥ తవధనమెల్లఁబోయినను ♦ దబ్బరగాలెన్నిఁగుయు [illegible]
ధనములగూలఁద్రోసినను ♦ దాపముటీకటి యుండ్పడ [illegible]

నపయముఁబంప్లఁగొర్కుచును ♦ నాహుతిచాలనివహ్నిరీతినా
తనివిలనాశనంబయిన ♦ దాఁకఁద్యజింపఁడుగ్రోధవగాత్మలోఁ||

వ|| అంతలోభుండిట్లనియె|| దేవా. నేనాక్రమించిన లోభనేమను
ష్యుఁడు||

సీ|| కాదురుగాఁగడుపారఁ ♦ గూడుభుజింపఁడు
కన్నారనిద్దుర ♦ గాంచఁడెపుడు
పెద్దలుమాటాడఁ ♦ బెరచెవితోవినుఁ
గూర్చున్నచోమఱి ♦ గూర్చొనఁడు
అర్థలుకన్నుపడ్డ ♦ నటునిటుపోఁజూచుఁ
జిత్తంబునిలకడ ♦ సేయఁడెందు
దీర్ఘమాయామాహకుఁ ♦ దెంపుసేయఁగలేఁడు
తనశాకుఁకోపలక్షే ♦ దంబుబెట్టు||

గీ|| నిన్నిమేటికినేబూన ♦ నెన్నియున్న
సహస్రబ్రహ్మాండకోటులు ♦ వచ్చిపడిన
సర్వమునకయిపాటిన ♦ లాడుచుండు
నిటులొనర్చితిదేవనే ♦ నెల్లవారి||

మదుఁడు|| దేవా నాచమత్కారమును వినుండు||

గీ|| కన్నులున్ననెదటివానిఁ ♦ గాంచనీను
చెప్పుమాటలఁజెవులఁ ♦ జేరనీను
నోరుపెద్దదియున్నను ♦ నుడువనీను
మదుఁడనగునేనుమనుజుని ♦ మాన్యునంగ||

మాత్సర్యుండిట్లనియె|| దేవా నాకౌశలంబు వినుండు||

మంజరి| పగలులాభమొందుటగనికన్నులు ♦ వాయుసుల్లునేసిపంచెదన్

పసుబాసుఖపసులుగాంచి పభోజన ♦ పానంబులవిక్షేపించెదక
పపట్లనునితరులయున్నతపక ♦ కీసంహం మకోనంజేసితిక
చూపోపమితనమానుభీవంబున్న ♦ నష్టుగణజనమానిరాటికిక॥

మహా॥ నవ్వి, వహ్వా ఎంతపని జేసితివి. మీయందమునుదరే. మీచరి
త్రంబులతివిచిత్రంబులు. ఇంకెవరేపనిని జేసెరి ?

అబద్ధుండిట్లనియె॥ దేవా నేంజేసినపనివింటిరా ?

సీ॥ ఒకనియోద్గంతసు ♦ మున్నజూషంగగాని
నమ్మునమగి వాంఖు ♦ నాకెబాంకి
యిమ్మటంచునతన ♦ మొగివేసిగిగ్రించంగి
నమ్మునెట్లుజేసి ♦ నానుస ధను॥

వంభుంజిట్లనియె॥

సీ॥ తినుటకులేకున్నం ♦ దీర్ఘైనమీసాల
సంపుని నూనేబో ♦ సంగజేసి
ఎుదిభక్తిలేకున్న ♦ మంచిసుద్రాతీతా
వళీముఖానముంద్రి ♦ ప్పుంగిసిపి
సంధ్యావాచ్వకయున్న ♦ సనిసనిఘూతపెం
జెలగోచిఘోవషుక ♦ గలుంగజేసి
పొట్టలోనక్షరం ♦ బులు లేకయున్నం దీ
న్నులునేర్పంబంకికె ♦ పుణ్యమంజేసిం॥

సీ॥ యెవ్వరేమంద్రాయనుభయం ♦ గింని లేక
పలువిధాలబహాయిలం ♦ బలుకంజేసి
రాచకార్యాలబీసనల ♦ నైచిగొని
దేవుముగంటినాస్థి ♦ దేలుపుకొని

గీ॥ పూజ్యుఁడనటంచునను నెల్ల ♦ భూమిపతులు
వెలయు నాసనములపైని ♦ విష్టఁజేసి
చరణధూళి శిరంబున ♦ సంగ్రహించి
పొగడిరని చెప్పుచుండు నేఁ ♦ బూనజనుఁడు॥

వ॥ దేవా నేనాక్రమించిన పురుషుండు తనభార్యతో నేకాంతంబుగఁ
జెప్పుమాటలవింటిరా ? ॥

హిందుస్తానితోడి--ఆదితాళం.

మనకేమేయిక మనకేమేయిక - మనకేమేరో - మగువా
కలవైన ॥మ॥ అబ్బాయిపెండ్లిలోన - నారువందలార్జించితి - సుబ్బ
య్యకు బడాయిల్ జెప్పి డబ్బువందిగాజేసితి ॥మ॥ ॥౧॥ భూతవైద్యం
పేరుజెప్పి జొంకివందగాజేసితి - నాతనియింట్లో సాక్ష్యంజెప్పి మైదునం
దల్ గాజేసితి ॥మ॥ ॥౨॥ యాగముజేసినయపుడె యాబువేల్ మిగిలించి
నాను - బాగుగాగూర్చితిడబ్బు బ్రహ్మసత్రంబెట్టినపుడె ॥మ॥ ॥౩॥
జాతకములువ్రాసికొంత సంగ్రహంబుజేసినాను - భూతిజూచియిడిన
డబ్బు భూస్థాపముజేసినాను ॥మ॥ ॥౪॥ మఱిపటాటోపంబుజూచి మం
చిబ్రాహ్మణుడవన్నారు - గుటిమీఁగరుద్రాక్షల్ జూచి గురుమూర్తి
యనిపొగడినారు ॥మ॥ ॥౫॥ ధనంబుగూర్చుటకు నేనెన్నో దంభముల
నువేసినాను - జనంబులకు బ్రహ్మావతారమని - మనంబునమ్మగజేసి
నాను ॥మ॥ ॥౬॥

అహంకారుండిట్లనియె॥ దేవా ! నాకువశుంఁడుగాని ప్రాణియొకండు
నులేఁడు నేనుసోకినమాత్రముననే ప్రతిజనుండు నిట్టుబ
ల్కుచుండును॥

ఉ॥ పలుగుటిలోననన్నునెళ ♦ బాసనమేల్ బిరుదొందినాను స

తత్కులమునఁబుట్టిదాతయని ♦ [illegible] ప్రసిద్ధిగాంచినాఁడు [illegible]
[illegible]లగనినాను మిత్రులను ♦ దానికిలు[illegible]నినాఁడు [illegible]
వశెంచమోక్ష[illegible] ♦ [illegible]॥

పైతున్నాంచిల్లనిదేమో మహారాజా! [illegible]
న్నెన్నోవిధములు [illegible]॥

సీ॥ అత్తకోశంబ్రకము ♦ [illegible]
తెలిసినవారు [illegible] ♦ [illegible]
తంత్రికోమసుల ను ♦ [illegible]
ముఖబంధనముల [illegible] ♦ [illegible]
నాలుమగలకును ♦ [illegible]
సంసారభాగుల [illegible] ♦ [illegible]
ప్రాణమిత్రులకు దీ ♦ [illegible]
చిత్రచిత్రములు [illegible] ♦ [illegible]॥

గీ॥ కలిగినంతభుజించి సు ♦ ఖంబుగాను
నుండు చోనని కకొండపము ♦ [illegible]
యుంచుఁ కీర్తియశ్లాదినిపించి ♦ [illegible]
మతముదొలగింపఁజేసితి ♦ [illegible]॥

మహామోహముఁడు [illegible] శకాబ్దా. [illegible]
[illegible]తివి. [illegible]॥

వ॥ అప్పుడు చార్వాక కాపాలిక దిగంబర [illegible]
స్థాంతాదిమతనాయకులను గాంచి దేవా! [illegible]
బ్రజలెసుంగకుండునట్లు, వారిమతభాగము [illegible]
నిమతమును స్థాపించుట కై [illegible]

లము. అవియసంఖ్యాకంబులు పరస్పరభిన్నంబులు గావున సం
క్షేపంబుగాఁ జెప్పితిము. చిత్తగింపుఁడు॥

గీ॥ ఘనవిమాటనుకండొప్ప ♦ గుంపునములల
సంబవిధములఁ గాపాడుచుండ ♦ భామలోలిపి
సేవలందుఁ గాంచి ♦ చేసినాము
తగనిసేవ నిరాకరింపఁ ♦ బడితిమినాము॥

వ॥ ఇంతయేల, మనరాజ్యంబునఁగల వైభవమెంతైనఁగలదే? వినుఁడు

ఉ॥ రాముని రాజ్యమింపునను ♦ శాత్రులబాధలుగల్గెనోపము
స్థామయుధిష్ఠిరేంద్రునకుఁ ♦ దమ్ముల పాలిప శక్తి లోపమో
భూమితలేశ్వరా! వినుము ♦ పూనిన రాజ్యమునందు లోపము
ల్లేమియులేక మీమహిమకు ♦ మెప్పుగఁ జెల్లుగ విప్రభాగ్యమై॥

వ॥ ఇట్లు నిరోత్కృష్టంబుల నుగ్గడించుచు రాజ్యవృత్తులై యుండనం
తనక్కడ॥

ఉ॥ మోహసుబద్ధపాశములఁ ♦ బూనఁగమాయయుమచ్చమందుఁ డై
సాహసవృత్తిఁ జెల్లగను ♦ స్మారకమించుక నైనలేక తా
సాహసమంతయుండె ముప్పునిలఁ ♦ జచ్చిన నాని క్రియను విపేకుఁడే
యూహయులేక నిద్రగోని ♦ యుండెనుగర్మము నొంపనెన్న మే॥

ఇట్లు బహుకాలంబరిగినపిమ్మట॥

మంజరి॥ వికటకిసూజతను నిద్ర నొందిన వి ♦ వేకునకాస్వప్నములోన
సుప్త్రమించను నొకసిద్ధుఁడుగన్పడి ♦ శుభవాక్కులనిట్లనియెను॥

సురటరాగము—ఆది తాళము.

విపేకమహారాజా యికనిద్రవిడిచి వేగరమ్మా - చాల తపవా
యను లెమ్మా - మోహాల నెడబాపుము పొమ్మా ॥విపే॥ ॥౧॥ వికా

ములఁదుంచి క్రమ్మరఁ దన్వయుం - ప్రకాశునకుఁ బ్రకాశమునొసంగును ॥2॥ కమలహితుఁడుఁ గో కము మేలొందఁజేసి - క్రమమున నాత్మని గనుఁగొనఁజేయును ॥3॥ విక్షేపావృతి విధముఁ బాపిన - నీక్షణము నాత్ముఁ డదనవెలుఁగును॥

వ॥ ఇట్లు వెలుఁగు సంగీతగానంబున నిద్ర మేల్కాంచి స్వప్నంబున క[illegible] రువంది పాశంబులం దివిచి చెదరిన బలంబుల సమకూర్చుకొని [illegible] మొద తం[illegible] పాత్రి చేసితో రహస్యంబుగా నిట్లనియె॥

భైరవి—రూపకము.

వినవే వనితామణి ॥విన॥ చెనటులు నతి క్రూరులు వారు- కీయుచున్న పాపకార్యము ॥1॥ పరమేశుఁడు జగదీశుఁడు - సచ్చిదానందమయుఁడు- పరమాత్ముఁడు కారణుఁడగు - ప్రభువిట్టుల వెలుఁగుచుండఁ- గాఁగనహంకారాదులు - బట్టి పాశశతములచే - గరిమ బిగించి [illegible] ను శెంపఁ జేసిరయో ॥వినవే॥

వ॥ అట్టివారి మర్మస్థితియు, మాతాతగారి దురవస్థయుఁ గూడ నామూలాగ్రంబుగాఁ దేటపరచెద, వినుము॥

గీ॥ కారణంబుల కెల్లను ♦ గారణుండు
సకల తేజంబులకును దే ♦ జస్స్వరూపుఁ
డట్టి [illegible] ♦ శైనవాఁడు
తాత్రి [illegible] నాఁడు పి ♦ తామహుండు॥

గీ॥ కలఁడు [illegible] గారణుండు
కలఁడు [illegible] ♦ గాని [illegible]
తెంపఁ [illegible] ♦ [illegible]
తన్మయుఁడు సుమ్ము నాదు పి ♦ తామహుండు॥

గీ॥ సకలబలుకుచున్న నే ♦ దేదివిన్న
నేన లేదన్న తనిచే ♦ నెఱుఁగవలయు
తెలియనాతనికిం పు నే ♦ దియును లేదు
తన్మయుఁడు సుమ్ము నాదు పి ♦ తామహుండు॥

గీ॥ కాఁడు దేహేంద్రియముల హం ♦ కారచిత్త
బుద్ధి ప్రాణంబులును భూత ♦ ములును గాఁడు
అన్నిటికి దూరమైసాక్షి ♦ యైనవాఁడు
తన్మయుఁడు సుమ్ము నాదు పి ♦ తామహుండు॥

చ॥ కనుఁగొనఁ దీపితిజ్జలము ♦ కంటెను వేఱుగనుండకున్న వే
రనుచుఁ బ్రసిద్ధి నొందు గతి ♦ నాత్మని కంటెను భిన్నమైయ చే
తన, జడమయ్యు భావనిన ♦ తజ్జడ శక్తులగాం గనట్టియా
గుణనిధిమాయయాత్మ నఁ ♦ గూర్చెను బంధము జీవనామమున్

గీ॥ పాణిపాదంబులును లేవు ♦ పనులు సేయు
కన్నులును శ్రోత్రములు లేవు ♦ కనును వినును
చావుపుట్టుకలును లేవు ♦ చచ్చుఁ బుట్టు
దేవుఁడయ్యు నవిద్య చేఁ ♦ జీవుఁడగుచు॥

వ॥ మఱియు నాజీవుండు కామక్రోధాది సహవాసముచే నీట్లు
గొనుచున్నాఁడు॥

సీ॥ కోపపులిద్దరుఁ బెంచు ♦ కొం...లబేభూమి
చెఱిపదియకరముల్ ♦ జేర్చవలయు
బలముగా లంచముల్ ♦ బట్టినా భార్యకు
బంగారు జడ నేను ♦ బరుపవలయు
పొరిగింటి యజమానుఁ ♦ బోఁదోలి యాచోట ·

మేలైనమేడని ♦ క్రిందపవలయు

నస్థి[illegible]యా ♦ యర్థంబుమిగిలించి

కుదురైనపనిముట్లు ♦ గూర్పవలయు

గీ॥ వసుచుయోచనసేయుచు ♦ నన్నగిదంబు

దుర్మనఃకామములుబ్బల ♦ తో[illegible]

తనచిదానంద[illegible]బు ♦ తా[illegible]

[illegible] ♦ [illegible]

వ॥ అనిపనినిమత్తేబేసి యుల్లసిదము [illegible], సూర్యునింధకారము లేనట్లు పరమేశ్వరు [illegible] తెలియు పరమేశ్వరున ని బంధమునిలి[illegible] నాపుడు అనిపలి [illegible] - ఓసీ బుద్ధిరాలా! నేనుచెప్పినదేమనగా చె లియ[illegible], [illegible] ప్రతిబింబము మాత్రముచిదాత్మ[illegible] భేదదృష్టినుండుటంజేసి జీవుండపద్యు, ఆ [illegible] పరమేశ్వరాంశభూ [illegible] పరమేశ్వరుండే యగును. మఱియు——

[illegible] ♦ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]

[illegible] ♦ [illegible]

మాయయు[illegible] ♦ మఱి భేదంబుగ[illegible]॥

కర్నాటరాగము-ఆటతాళము.

[illegible] ॥చర॥ [illegible]

[illegible]

మీరునాపుత్రులు - మీరునాభ్రాతలని ॥౨॥ సు ... నేర్చితి - ధనములా
... - ననుచువచించు నహంకారంబుచే ॥౩॥

క॥ అనువొందమన సంకల్పన
కనుకూలునిజేసియాత్మ ♦ నామాయా కా
మినియాచందంబున బ
ద్ధునిజేసెస్వయంప్రకాశు ♦ దుష్టత్వమునన్॥

ఉత్సాహ॥ కాననామహాత్మునిర్వి ♦ కారుఁబాశబంధముల్
పూనకధిక సులభముగను ♦ బోవునట్లుపాయముల్
మానసంబునందునేఁడు ♦ మనముపూనఁగావలెన్
బూనిదూదియెగురఁగాలి ♦ వాల్కిప్రాణనాయకీ॥

వ॥ అనపలికిపిమ్మట బంధుమిత్రాదుల రావించివారితో నిట్లనియె॥

సీ॥ హితులారఘనబంధ ♦ తప్తులూఁగాఁడీన
జీవునిసుఖవంతుఁ ♦ జేయవలయు
దానికిమొదటిసా ♦ ధనముమనోవిభు
మనపక్షమునఁ ... ♦ కొనఁగవలయు
జనకునిమనవైపు ♦ గననీనియామోహు
సకుటుంబముగనింకఁ ♦ జంపవలయు
వైరాగ్యుఁబంపిమ ♦ నోరాజునరికట్టి
యొకజోలినెత్తినీ ♦ కుంపవలయు॥

గీ॥ శాంతిశ్రద్ధా ... పని ప ♦ త్నులఁబెట్టి
కోరినాసంగమముపకుఁ ♦ గూర్చవలయు
మతికడలకుంపవలయుఁ దా ♦ మసము లేక
మాకప్పు పట్టవలయుఁ గు ♦ మారుఁడొకఁడు॥

కం॥ సాంద్రానందాకృతినా బ్రహ్మ ♦ సంగంబను సుపుత్రి
మందుగ వశీ సమిడఁ సనబంధ ♦ మ్ములనావలఁబో నెట్టి
యరయఁగ ముద్భవమంబు రాశియం ♦ దైక్యమైనగతిం దోపక
బరుపడి జీవుఁడు మాయకుఁ దగునా ♦ పరమేశ్వరుఁడై యొప్పక॥

సీ॥ మిత్రులారా ! జీవుఁడు పరమేశ్వరునిలో నైక్యమగునపుడు మనకం
దరికిఁ గూడఁ బరమేశ్వర సాయుజ్యము కలుగును మహాత్ములకుపకార
ము సేయుట పరమధర్మము మనయర్ధరాజ్యము వశ్యై మహామో
హునకు మనధర్మని చేరాయబారమంపెద. మీరు మహామోహు
నిదుర్బోధల వినకుండునట్లు [illegible] జేసి ప్రజలను మనకనుకూలను
గాఁ జేయుఁడు అని పల్కి శాంతిశ్రద్ధావిష్ణుభక్తులను బోధార్థమంపి
ధర్మునింబిలిచి ఓయీ ! ధర్మా ! నీవా మహామోహునితో
నిట్లు చెప్పుము॥

సం॥ అన్నదమ్ములు [illegible] జన్మట ♦ యసఖ్యాతియగు [illegible]
అన్నకు సగపాలిచ్చి రాజ్యమ్ము ♦ హాయిగా బ్రతుకుమనుము
ఒకనిసొత్తు వేరొకఁడు హరించుట ♦ యొప్పిదంబుగాదని [illegible]
సకలవిధము లవివేకుఁడు నీకు ♦ తెలపఁగోరినాఁడు [illegible]॥

వ॥ ఇట్లు తెలిపి యొక యుత్తరంబుఁ గూడ వ్రాసియిచ్చిన సాధర్మం
డు దానిం గొనిచని మహామోహుని సభాభవనంబున దర్శించి
యుత్తరమొసంగ మహామోహుం డిట్లు పలుకఁదొడంగె॥

శ్రీరస్తు. శ్రీ [illegible] బ్రహ్మాండ [illegible]
నవఖండమండిత మహీమండలాఖండలుండగు [illegible] మహామో
హునకు — భవదగ్రజుండగు వివేకమహారాజు [illegible]
వ్రాయునది [illegible] — ఉభయకుశలోపరి.

[illegible] తాటికాతంబను [illegible]
న్నులారసంతసించితి [illegible] లచే [illegible]
బుగడిపితివి, ఇప్పుడిమాకిందుననుండుము నా [illegible]
సంగంబు. ఇనేయ [illegible] లు. [illegible]

మం॥ [illegible] యుత్తరము [illegible]
[illegible] ఖటల [illegible]

కం॥ [illegible] ! వినే [illegible]
[illegible] రాజ్య [illegible]
[illegible]
[illegible] ! [illegible] యూ [illegible] ॥

వ॥ [illegible] ! [illegible] చేయుచున్న [illegible] ! [illegible]
[illegible] త్రలనే, [illegible] ఇప్పుడు రాజ్య [illegible]
రాజ్యము [illegible] రాజనా [illegible]
అహా ! [illegible] రాజ్య [illegible]
[illegible] ఇం [illegible]
[illegible] [illegible]
యీ [illegible] వచ్చిన [illegible]
అనియిట్లుచేయించిన [illegible] కాలము [illegible]
[illegible] మహా [illegible]
వహులు [illegible]॥

కేదార [illegible]

దేవా [illegible] ॥౧॥ [illegible]
కటిబుక్ [illegible] - [illegible] భయముచేరిచి - [illegible]

[illegible] ॥దేవా॥ ॥౨॥ [illegible] - [illegible] - [illegible] ॥దేవా॥ ॥3॥ అనంతశాంతి [illegible] - [illegible] - సంతోషమయా [illegible] - [illegible] ॥దేవా॥ ॥౪॥ [illegible] - [illegible] - [illegible] ॥దేవా॥

వ॥ దేవా! [illegible] విష్ణుభక్తియను మహా [illegible] ఆమెతో [illegible] నిష్కామ [illegible] దేవా [illegible] ? ॥

వివేకుడు॥ ఆహా! [illegible] మనము [illegible] ॥

చ॥ ధనమొకకోటి [illegible] ♦ సంతోష [illegible]
[illegible] ♦ [illegible] క్షేత్రములన్ని [illegible]
[illegible] నిర ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible] శాంతిని [illegible] ?

వ॥ ఇట్లు [illegible] మానవులకు మాత్రమే కాదు, దేవతలకు [illegible]॥

సీ॥ విధికి సృష్టిక్రియలయందు ♦ విసుకు లేదు
తనివి [illegible] లిం ♦ తలను శివుడు

శౌరిలక్ష్మీకళంకృతి ♦ సలుపుచుండు
నింద్రియోపశమము లెల్ల ♦ నిల్లాపులకు॥

వ॥ కావున శాంతికి భయంపడవలదు, విష్ణుభక్తితో గలయుటచే సాత్వికశ్రద్ధ బహుసమర్థురాలని తోచుచున్నది, ఇప్పుడొకయుపాయముచే వారుముగ్గురును మఱియంగలరు, వినుము॥

మంజరి॥ చతురసాత్వికశ్రద్ధ సహాయకోన ♦ శాంతిదిగులునగ్రహించుక్
అతులితమైనసఖివిరహముచే ♦ నాయము నియునసించుక్
అందుచేదొండుమువిడికినగజ ♦ మల్లినివెకొందుమదాను
గుందుచురాజ్యంబునపాలిమ్మని ♦ కోరకయుప్పమమాను
ఆశ్రద్ధనువారియించగమనమి ♦ ధార్మప్రాప్తియెబలుజాణ
విశ్రాంతినిగొనుమనాస్తికతా ♦ [illegible]॥

వ॥ అంత॥

జంఝూటిరాగము—జంపెతాళము.

నాస్తికత వచ్చెనంత సాధుజేరగ ॥పల్లవి॥ నాస్తికసౌందర్యమొ తోనయముమీరగ ॥నాస్తి॥ ॥౧॥ [illegible] మెచ్చించుచు ? ఎక్కిరించుచు - బలు - దిక్కరించుచు ॥నాస్తి॥ ॥౨॥ మఱిమఱినగుచు - బిలబిలజనుచు - కొంకొంగులలాడుచు - కొఱకొఱలాడుచు - విభు నఱిముఱినేమచు ॥నాస్తి॥

వ॥ ఇట్లువచ్చుచున్నయామెనుజూచి మహామోహుండను [illegible] సీతిలా సంబాశ్చర్యంబుగానున్నది. నీకన్ను [illegible] చెప్పుము॥

నాస్తికత॥ దేవా ! నాకునిద్రవచ్చుచున్నది, [illegible] ఒకపనిగానిలో సంసారంబొనర్చునువిధలక్షణ [illegible] వారలు గ్ర

లేక పనికిరాకున్నవచ్చినాఁడవు, నాకా కాముఁడు, క్రో
ధుఁడు. లోభుఁడు, ఆప్తైనిమిత్తాపూర్వముగలే, ఇంతయేల, మ
నసులములో నాకుముఖ్యుఁడుకానివాఁడెవఁడు ? గర్భస్థజరా
యుజాండజములకూఁడ నాకుచిన్నముష్టుపమాడుఁడు, ఈపెద్ద
య్యున్నలు నాచిన్నభూతికలుగుదురాఁగనన్నెప్పుడును బ్రతు
కనియవు, తమకుఁరమ్మనిస్పష్టముగరాకుండెను వినాయకుఁగోపము
ఈతఁద్రికెట్లోపెట్టెద, అని మహామోహునికౌఁగిలించుకొని
సతింకెట్లనియె॥

మోహానికిఁబలిలించుటను నా ♦ వార్ధక్యమీవేళఁడా
మోహ ! వెన్కనువచ్చెనింద్రియములఁ ♦ త్యాగంబునుల్గాఁదెసం
మోహమ్మున్నఁసిగమున్నెపుడుఁనిక మే ♦ రత విచారియాటాడెనో
మోహంయొంబులఁగ్రొత్తజన్మసమము న ♦ న్మానించితౌకోమలీ॥

శ్రీపలికె॥ దేవ ! వినుము, మనశత్రుకోటిలోనుండు నాశ్రద్ధాపి
శాచియిప్పుడు మనరాజ్యభంగముసకు కారాకురాలుగానున్నది,
సింహపట్టి యీడ్చుకొని రాఁగలవా ?

త॥ మహాప్రభూ ! మహాప్రసాదము, వాములఁదినెడిస్వామి
లకుఁ బచ్చిగడ్డి ఫలాహారమా, అనునట్లు నాకాపెయెంత?
విషేమునస్సైనను దేఁగిపను॥

మోహుఁడు॥ దేవీ ! ఏట్టిమాయోపాయంబులచే నాపెను దె
చ్చెదవో చెప్పుము ? ॥

దేవా వినుఁడు. అశ్రద్ధాలోకులచెంతఁజేరి మోక్షమున్నదని
యు, యజ్ఞాగులఁజేయనలఘుననియు, శాస్త్రపురాణాదులు
ప్రమాణంబులనియు, నేమమెల్లంబోధించుచుందును. అట్టి

యోగమును గట్టితెచ్చి పూర్ణమాపెనా. మఱియు నామెమా
టలసమ్మతించుటకు లోకులకు నేను జేసెడి బోధనను॥

సీ॥ ధర్మశాస్త్రకర్తా ♦ తర్కములచేతను
మోహించవలెవారలు ♦ మొదలె లేదు
శ్రుతివాక్యానుసారిన ♦ స్మృతిచేయువాలదు
సాంఖ్యముం జెలుప శాస్త్రములు బుక్కు
జన్మంబులను జేయ ♦ స్వర్గంబు మొదలున్న
నయమార్గమును బు ♦ ణ్యముపాపశిక్ష
నాయుజ్యమనుమాట ♦ సర్వశాస్త్రమ్ము న
దాచారముచశుద్ధ ♦ దనుటకల్ల॥

గీ॥ యన్నియును వట్టివేయని ♦ యరసి తెల్పి
నెత్తిపైగొట్టి శ్రద్ధను ♦ నేను తెచ్చి
గమనమోపనియుగ దాసు ♦ రాలిఁజేతు
విష్ణుభక్తి నయిన్నఁగాని ♦ వెఱపులేక॥

వ॥ ఇట్లు పలికి యానాస్తికతయతి ఘోరమోహంబున నెడలి సమయం
బువేచి॥

మంజరి॥ అప్పుడు సాత్వికశ్రద్ధను గైకొని ♦ యానాస్తికతాదేవి
కపటంబున బిగియంగఁ గట్టి యెటు ♦ గదలనీక బల్ సేఁకు
ఁదనుల జలమ్ములు కాల్వలుగట్టగ ♦ నాసిలి [illegible]
కనులుమూసియతివేగముతో నా ♦ కా [illegible]
అతిశౌర్యంబున విష్ణుభక్తిని ♦ ధ్యానదృష్టి [illegible]
తీక్షదా శ్రద్ధను బారద్రైభింబులు [illegible]॥

వ॥ అంతనా విష్ణుభక్తి నుపాదేవియు [illegible]

కాషాడి వంతగుండుశా... ధైర్యంబుఁగలపి శ్రద్ధతో నిట్లనియె॥

కం॥ తులువమహామోహుని సే
నలగెలువుమటంచుఁజెప్పె ♦ నామాటగ నీ
పలుకవగాండ్లం దెలుపుము
చెలువముగవివేకుచెంతఁ ♦ జేరుము శ్రద్ధా॥

వ॥ అని తెలిపి విష్ణుభక్తి పంపగా నా శ్రద్ధ వివేకునిం జేరి నమస్కరించి యిట్లనియె॥

నీలాంబరిరాగము--ఆటతాళము.

మనవివినుమా - మత్ప్రియగినుమా ॥మనవి॥ ॥౧॥ దినకరతేజయా దినమునకు బ్రతికె - కనుగొంటిమలమి - మ్మనఘచారిత్రా ॥౨॥ కపనుష్టయానాస్తి - కతనన్నా బెట్టిన - కడగాండ్లిన్నని తెల్ప - గానేరనీరా ॥మనవి॥ ॥౩॥ వెనుకగావచ్చినా కనులుమూసితన్ను - కొనిపోయెచంకన గొనిభూమిగవాణా ॥౪॥ అపుడువిష్ణుభక్తి యార్తనా దముగని - కృపచేనన్విడిపించి-గీటడచెదాని ॥మనవి॥ ॥౫॥ తెప్పరించుకొని-యప్పుడానాస్తికత-తప్పించుకొనిపోయె-తనరాజుకడకు ॥మన॥

వ॥ దేవా, ఆవిష్ణుభక్తి యెట్లో నాప్రాణములు నిలిపి, తమసన్నిధానంబునకుఁ బంపినది, ఇకనాలస్యము చేయక మహామోహాదులఁ దెగటార్పవలయునని తమతోఁ జెప్పుమని యాజ్ఞయిచ్చెను.

కం॥ అని యిటుల శ్రద్ధ దెల్పిన
వినియచ్చెరువంది యావి ♦ వేకుఁడువేగన్
దనపరిజనములతో ని
ట్లనియెన్ నయయుక్తిసంగ ♦ తాలాపములన్॥

వ॥ వింటిరే? అద్దురాత్ముండు మనమంపిన ధర్ముని బంధించుటయే

గాక శ్రద్ధనుగూడఁ జంపింప యత్నించెఁగదా ! ఇంతియేగాక॥

మంజరి॥ జనకునితిమవశేముగఁ గ్రైకొనిమముఁ ♦ గనసీకుంచటనలనఁ
మనకు నిలుచుటకుఁ జోరపియక యా ♦ క్రూరుశ్రమునలిపనతనఁ
పరుని బాధనాపుటకుజగతిమన ♦ పాల్గొనుటకునీనేళఁ
మత్రివారిలఁ దెగటార్పవలయుని ♦ ష్మ్రహినృపధర్మముగాపఁ॥

గీ॥ కౌరవుల నెల్లఁజంపి సం ♦ గ్రామమునను
వసుధ నేలంగ లేదెయా ♦ పాండుసుతులు
బంధువులఁ జంపుటు లెల్లఁ ♦ బాపమనిరె
పాటితగ్గనెనరకకూ ♦ పమునఁబడిరె॥

వ॥ అనిపలికి ముఖ్యమంత్రియు ననుపమాన సకలవిద్యావిలాసుండు ను, సమస్తవస్తుగత గుణదోషవిచారణా కుశాగ్రబుద్ధియునగు వస్తువిచారునితో నిట్లనియె॥

తోడిరాగము—రూపకము.

ఓవస్తువిచారా వినుమిది ॥మోవస్తు॥ ॥౧॥ [illegible] ము రిపుల - [illegible]సాధించెడి-యా[illegible] ॥మోవస్తు॥
॥౨॥ అతిబలులు మహామోహాదు - లతినిపుణులు [illegible]లు - ప్రత నమించినయోధవరులు - క్షితినెల్లను - వంతిగలచెను - ధృతియుండను నెటులగెలుత ॥మోవస్తు॥

వ॥ అనిన వస్తువిచారుం డిట్లనియె. దేవా ! మనకిప్పుడు శత్రునిగ్రహ యవశ్యకర్తవ్యంబు. వస్తుశక్తి మహాబలియు, [illegible] నతిక్రూరదగదా, వారివారికి, మనవారికింగల [illegible]ంబులు గూడ నుడివెదవినుఁడు. వారిలో నతిప్రబలులగు క్రోధ, మద, మత్సర, పారుష్యులను మన క్షమాదేవి [illegible] పరిమాపును, మహా

రథుండగు లోభుని మన సంతోషుఁడు దెగటార్చును. అతిరథ శ్రేష్ఠుఁడగు మహామోహుని దముఁడును, అర్ధరథుండయ్యును నతిమాయికుండగు కాముని నేనును గెలువవలయును. అందరొకయెత్తు కాముండొకయెత్తు. అట్లు గెలుచుట దుస్తరమైనను మనయిలువేల్పగు విష్ణుభక్తి మహాప్రసాదముచే మనకార్యము గట్టెక్కఁగలదు. కాముని చాకచక్యము వినుఁడు॥

కం॥ చందురుఁడుం దీగెలును మి
 ళిందంబులు చల్లగాలి ♦ [illegible]
 సుందరమగు వెలవులు పూ
 ర్ణేందుముఖులచూపు బాణ ♦ మేమనవచ్చున్॥

మఱియును॥

గీ॥ ధనువు చెఱకుతుంట ♦ తగుతుమ్మెదలు నారి
 పూశరములు చంద్ర ♦ ముండు నేస్త
 తనకు మేను లేద ♦ తఁడు గెల్చు జగముల
 నెట్టివాఁడు గెల్చు ♦ నట్టివాని॥

వ॥ వాని నొకయుపాయముచే గెలువవలెను. వానికి స్త్రీలే ప్రధానాస్త్రములు, ఆబాణములఁ దప్పించుకొనినచో వానిని సులభముగా గెలువఁదగును గాన సతులఁ బ్రేరేపించిన [illegible] నేనిట్లు బోధించెదను. ఓరీ పురుషుఁడా వినుము॥

మంజరి॥ నెత్తురుగంటలు మాంసపుదిబ్బలు ♦ నెలగుకబో కెలప్రోవు
 నిత్తెము మగఁడాంఛప్పుడగు ♦ నీకసహ్యమగుతావు
 నీలోపతిలో నున్నదియొకటె ♦ నిర్మలసుగుణమ్ము
 చాలఁగనీ వేయడియు నిదెమెట్రిగ ♦ [illegible]

అనుచువిచారణగజపినెలతిప్పై ♦ యాభ్రాంతినిసడలించి
మునసిజుడుగుకామునిబరిమార్చైద ♦ మహితబోధిదేలించి॥

వ॥ అనివపని షమాదేవి యిట్లనియె॥

పూరికళ్యాణి--రూపకము.

క్రోధముచుపనుపుంపెనుక్ - అ - క్రోధమునడలింతుక్ - సాధుజనులన్న్రక్ష్యయులను - బాధంచెపేపలుగాకని ॥క్రోధ॥ ॥౧॥ మతికనుబామముడిబెట్టగి . చితులనగిగ్రానుజపంతును - డరిదసంకట్టాటకురాగదానోవారవిక్షయనుచు ॥క్రో॥ ॥౨॥ కటుకటిత్తి వెలుకననుగ్రహాపాత్రుడెనసెలిపెడ-చెలువ్రతిట్టట్టగనాళీకాస్పదంబనిపిగడద ॥క్రో॥

గీ॥ మాంసపాపమ్యహింసలు ♦ మత్సరుండను
క్రోధునొంచిచఱుణములో ♦ గూలిచెదుము
రసజాతంబునకీకెగ ♦ యప్పుడకల
శాఖలును నాశిపాపమైన ♦ చుంపిమునను॥

వ॥ సంతోషుండిట్లనియె - దేవా, సేనాలోభుని జయించుటకై లోభావిష్టునకుంజేయు నుపదేశంబు వినుండు॥

శా॥ ఖేదాక్షణంబునుబూనరా కలిగినం ♦ తేచాలురా నీవిపో
లేదా ? చేకిచ్చునధనములుజా ♦ లందేల్చి, వద్దన్నరా
లేదా ? యప్పనసనగొప్పసమా ? ♦ లీలంజనంబట్టగా
గ దా ? శక్తుడవాడె ? యన్నిటినిగ ♦ ర్మంబేయిడుంగానసనా
శాధన్మంశెకలింపుమున్నాదియెక్ని ♦ సంతుష్టునింజేయురా॥

సీ॥ చాలునీపాట్టకి ♦ వేళనీయన్నంబు
చాలంగాబ్రతుకగో ♦ పాలుండిదును
కొల్లగానార్జించి ♦ యెల్లవారలుధనం

బెల్లఁగొంపోవంగ ◆ నెఱఁగినారె
బొంగియుండెడిదాక ◆ కెందువారఁగనీక
పొలుఁదేకొనుచుఁగుఁగ్రొ ◆ మెంచుఁజనిన
స్వప్నంబుగూర్చుట ◆ కష్టంబుదార్చుట
కష్టంబుదాపని ◆ కష్టమెల్ల॥

గీ॥ కోరకున్ననురానున్నఁ ◆ గూఁడివచ్చు
బోవనుంచినదాఁచిన ◆ బోనెపోవు
న[illegible]చునెఁగిప్రయాసంబు ◆ నందుమోరి
యాశవిడువుముగోరిసౌ ◆ ఖ్యంబుదారి॥

సీ॥ మిత్రిబెబ్బులినీదు ◆ మెదడువింగొనరింపఁ
గారాముచన్నది ◆ కదలనీను
కదియవచ్చినబెద్ద ◆ మూటిమిమిముసలినోటి
తెలుచిపాముమ్రనియొక్క ◆ పరిగ్రమింగు
నిత్రంబువరిజేరి ◆ నెఱిపిల్లజలగల
గుంపునెత్తుకదీసి ◆ క్ర[illegible]మ్ముచుండె
చెంగలించితనేని ◆ దొంగబుంపసిగు
లోత్తెంగగనీక ◆ ముంచివేయు॥

గీ॥ పుడమిఁబేరానగుంటలోఁ ◆ బడితివిన్న
విడిచియిలుజేరిహరుసంబు ◆ వడయుచుంక
నేలఁదడసెదవిందుని ◆ స్త్రీములాడు
డుసుసుతనమునుమానవా ◆ దున్నపోత॥

వ॥ మఱియు సృష్టిభాగవతోక్తి యుంగూడ బోధించెద॥

సీ॥ కమనీయభూమి భా ◆ గములులేకున్ననే ?

నడిమియుం గుంగుమదూరగ ♦ పసుపు లేల
సహాదాబుల [illegible] ♦ జలులు తెమ్మనే ?
[illegible] జనభాజన ♦ పుంజమేల
వల్కలాజ [illegible] ♦ [illegible] లు పంపవే ?
[illegible] సుకూలల సం ♦ నుంబులేల
[illegible] ♦ [illegible] లు తెమ్మనే ?
[illegible] ♦ [illegible]॥

సీ॥ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]॥

వి [illegible], [illegible], [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] (పరమాత్మ)

ఉ॥ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]॥

[illegible]॥

మం॥ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]

వినక మహాపాపా[illegible] ♦ [illegible]
వనవమున [illegible] మనుష్యుడు ♦ [illegible] ||

వ|| ఇట్లు [illegible] మహా[illegible]
నలును [illegible] నిలిచి [illegible]
విచిత్రంబుగాఁ భోగించుచుండి [illegible]||

మలయమారుతము—ఆదితాళము.

[illegible]

అనుపల్లవి||

[illegible]

[illegible]

యులగు, సౌగత సౌత్రాంతికాదులు వివేకసైనికులయెదుట ని
లువంజాలక దేశాంతరగతులైరి. ఆసమయంబున వివేకుండును
మహామోహుండును పుంఖానుపుంఖంబులుగా బాణంబుల
ప్రయోగించుచుఁ బోరుచుండిరట్టియెడ॥

ఉ॥ కాదలరామరావణుల ♦ కద్దము ఫల్గునకర్ణయుద్ధమున్
గాదలదేవదానవుల ♦ కయ్యమునట్టిది యావివేకి ధా
త్రీదయితుండు మోహుఁడును ♦ దెంపునఁ బెంపునఁ జేయుయుద్ధమ
త్యాదరలీలఁ జూడవల ♦ దా? నరజన్మము నెత్తినందుకున్॥

గీ॥ తగువివేకిబలము ♦ తనబలంబునుగూల్ప
విష్ణుభక్తియుడిన ♦ విద్యవలన
మోహరమునఁదాగె ♦ మోహుఁడెచ్చోటనో
చెడ్డనడతయున్నఁ ♦ జేటుగాదె?॥

అంత॥

మంజరి॥ మహావీరసంప్రహారమునను ♦ మ్రుమహామోహపాలకులున్నుగ్రా
విహారములుడిగి ప్రహారములఁబడి ♦ పగతుప్రాణములుగాంగొనఁ
మనోమహీపతిఘనాశసింగోల్ ♦ తెనూభపులగిలివినుచున్
అనూనతరమగుమనోవేదనం ♦ బునతోమిగులవిలపించెన్॥

ఫీలురాగము--ఆటతాళము.

అయ్యోదైవమయంతో గూడపట్టెతి - వహాహానిన్నేమం
డును ॥౧॥ కన్నులెన్నోగల్గి గాంచుచుండెడనాడు - గన్నులఁ జచ్చిగ్రు
డ్డి గాఁజేయదలచితివే ॥౨॥ సంతుగల్గినభాగ్య శాలిసనుకొనునాడు -
సంతోషమునునీట నెంతలోగలిపితివి ॥౩॥ సుతులఁపల చుకొనియే ప్పు
టకానాప్రాణముల - వెతకినైకొనిపోక విషచిపోతివకట॥

ఉ॥ పోతిరెన్నిటందగిచి ♦ పుత్రకులారమటోంపుచోటికి

పిరిన యోగ్రగుణములన ♦ నింగి ప్రస్తుతి నోదంగ [illegible] తోడ
గోతికిం బాలుగావలసె ♦ గుంపు [illegible] యుండఁ బాడ
యూపతికి వచ్చినయుత్సవము ♦ నేను [illegible] తేరిచెయో॥

వ॥ ఇట్లు మనూమహారాజు శోకింపఁ దత్ప్రకాపమనూపదంబునకై వి
ష్ణుభక్తి చేరించుటకు స్వరాజ్యంబిట్లనియె॥

వైరాగ్యము॥ తండ్రీ మనూమహారాజ! వాగవకము. నీవెఱుంగని
పేమున్నది చూడుము॥

ఉ॥ కల్పశతంబులు [illegible] ♦ గాంచిన [illegible]
కల్పులు బ్రహ్మ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]॥

వ॥ తండ్రీ! [illegible]
[illegible]
[illegible]॥

మ॥ తెలుఁగని [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
తెలుఁగని [illegible] ♦ [illegible]

వ॥ [illegible]
[illegible]॥

[illegible]
[illegible]॥

సీ॥ [illegible] ♦ [illegible]

హ్రాదయము నమసించ ♦ పంచు వారి
ముద్దుమూటలంగిట్ట్రు ♦ ముచ్చటాడెడివారి
మరువంగలం డెయొట్లు – [illegible]

వైరాగ్య౦డు॥ తండ్రీ ! [illegible] [illegible], వాని
వదలితేనేని [illegible] కలుగగలదు. [illegible]॥

గీ॥ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
నామును [illegible] ♦ [illegible]
యువతీవారిలు [illegible] ♦ [illegible]॥

వ॥ [illegible]
[illegible]

[illegible]

పద్మిల [illegible] [illegible] ॥ [illegible]
పలిపెడివేళ – [illegible] – [illegible]
సుదావసి యుంచెడివేళ – [illegible]॥

వైరాగ్య౦డు. వ॥ తండ్రీ [illegible]
ననేమి ? [illegible] ? [illegible]
ననేమి ? [illegible] ? [illegible].

గీ॥ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]॥

[illegible]

క్షమిపంబంధం [illegible] – [illegible]

స్థితిఁజనిముని్గినట్లు నిరం ♦ తంబునగాంచిసుఖంబునొందుమా॥

ఇంతియగాక॥

గీ॥ పాపకర్మలచేనిన్ను ♦ బాధబెట్టి
చచ్చినట్టిసుతులపై వి ♦ చారమేల
నీకుసుఖంబిచ్చువారి జో ♦ లెత్తకున్న
శాంతమునుబూనుమిఁకనైన ♦ స్వాంతరాజ॥

మనోమహా —

మంజరి॥ ఆలిబిడ్డలనునందరిఁగోల్పడి ♦ హాయిగనేనెట్లుందుఁగా
చాలగ … నాకేఁక ♦ శాంతియొపగిదిఁగలుఁగుఁగా
దరియవచ్చినావగపుమాన్పియో ♦ దార్చువారెవరుగలరు ?
కొఱమాలినమోహముగనుంచినను ♦ గూర్చిపలుకువారెవరు ?

వైరా॥ అయ్యయో. నీవట్లనుకొనఁదగదు. నిన్నుదేశములపాలు చే యించి యలయించెడి యూనిపుత్రానులు చచ్చిరికాని, ని నుఁదిరుగనీక సుఖపెట్టుచు నీయొద్దభార్యయగు నివృత్తియు జ్యేష్ఠపుత్రుఁడగు వివేకుఁడును మఱియు నేమముపరముఁగల ము. నీవు మమ్ము సంతరిని పుట్టినతోడనే విడచితివి. నీసొక వేళ నటల దుఃఖముఁబొందెనేని నన్నుదలచినమాత్రముననే యుండంగును. నికెరూనవారందరును సుఖకారకులయ్యెదరు, మఱియు గృహస్థుండెప్పుడును తనయాశ్రమనిష్ఠతోని నడలఁ గూడదు. గావున నేనుచెప్పినట్లుండి,

చ॥ శమ దమ హర్ష ముఖ్యబుధ ♦ సంతతితోడ నివృత్తిపత్నితో
యమనియమాదిమంత్రిని చ ♦ యంబులతోడలెనిన కల్పుకా
శ్రమమొకయింటిలేకునని ♦ పత్నితోడ వివేకు యూపగా
జ్యముననునిల్పుమయ్యవినఁ ♦ మయ్యచిదాత్మసదాభజింపుమా॥

వ తండ్రీ నీవు వృద్ధుఁడవైతివి గాన రాజ్యంబును వినేకున కప్పగించి మఱియు నేకాంతంబున నివృత్తితో సుఖంబుగఁ గదలకుండుమని [illegible] చే॥

వ ఒకఁడై సర్వవికారవిస్వగుఁడునై ♦ యుత్పత్తిదేవుండు నీ
పికటోచ్చాలనవృత్తి శోధకతుఁడై ♦ విచ్ఛాయుఁడై యుండె నీ
విక సంచాలనమొంకున్న సానం ♦ బొంతేనియుం లేనిస
న్మాతురఁబు [illegible] సం♦పూర్ణప్రభఁ వెల్గెనుఁ॥

వ గా॥ వ॥ వత్సా! వైరాగ్యా! నిన్నెన్నిరోజులకుఁ జూచితిని. నీవు చెప్పనవారెవని జేమే, ముమ్మెప్పుడునుఁ దలఁచుకొనుచున్నమైనలేను, నీ రాజ్యాధ్యాపంబు నేఁడు భాగ్యంబున [illegible] చేసెదనని యె

వ ఇట్లు వైరాగ్యంబున వనోసహార్గాయను గదలకుండు సట్లాడంబచి వినేకునకు విన్నవించిన నావినేకుండంత లవభార్యయగు మతి చేసినిగ్రహించి యిట్లు [illegible] నిట్లనియె।

వ వనితా! మోహాంధకారచ్ఛిన్నా ♦ [illegible] యుండెడి
[illegible] బంధంబుల [illegible] ♦ [illegible] చు గా
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible] ॥

[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
నీవు [illegible] ♦ [illegible] యుండు
[illegible] ♦ [illegible] ॥

: ఇ[illegible] గదలకుండు [illegible]॥

: జా॥ [illegible] ♦ [illegible] చించి

సలలితపావనసఘాతయాతుపని ♦ షద్దేవినిరిప్పించి
భావ నియమసహాశాంతిశ్రద్ధల ♦ ననుకూలలఁగాఁగించెన్
క్రమముగనా దేవికివివేకునకు ♦ ఘటనగలుఁగఁజేయించెన్ ॥

వ॥ అంతఁ గొన్నిదినంబుల కావిష్ణుభక్తి మహాదేవి, పనేను మతి యు గూడుకొనిగు నుపనిషద్దేవి వెంటఁబెట్టుకొని జీవునియొద్ద కరిగి యుపనిషద్దేవితో నిట్లనియె॥

విష్ణుభక్తి॥ వ॥ దేవీ ! పరమేశ్వరస్వరూపుండగు నీజీవుండు తనస్వరూ పము దానెఱుంగక భ్రాంతుఁడై యున్నాఁడు, కావున నీతనికిఁ దత్త్వముపదేశించి తనవానిఁగనిట్లు జేయుము అనిన నుపనిషద్దేవి జీవునితో నిట్లనియె॥

కం॥ జీవా ! యామయాత్ముల
సావాసముచేసి నుపని ♦ షద్దేవిని నీ
న్నిప్పుడుమరచితివి గావున
నీవేళనువచ్చినాను ♦ మెచ్చిగించుటకై ॥

వ॥ అనిన జీవుండిట్లనియె. తల్లీ ! నమస్కారము. నేనునిన్నెప్పుడు జూ చితిని? ఇన్నాళ్లనుండియు నెక్కడ నుంటివి ? చెప్పుము ? ॥

ఉపనిషత్తు॥ వ॥ తండ్రీ ! నీవునన్ను ద్వాపరాంతముదనుక విడువక యే యుంటివి. పిమ్మట కామక్రోధాదుల దుస్సాంగత్యముచే న న్నెఱుఁగనేరకైతివి. మహామోహునిశ్రోత్రాహంకారముల నన్నొందరెండుసార్లు మోహిసిన్ని బాధలుపెట్టిగి, అనృతాంత మొక్కి గించెను. వినుము

హింసాస్థానిత్రోడి—ఆపుతాళ౦.

వసుధావతనా - బాధలవినుమా ॥వసు॥ అనవ్యశముగనన్ను

తలయుంచి రెందగో ॥వసు॥ ॥౧॥ దేశసూన్యములగు-దేవాలయముల-
భావము దెలియక - పామరమతులై ॥వసు॥ ॥౨॥ పసులదొడ్లలో - బ
హువాసములలో - నిష్ఠైన నారునా - హృదయ[illegible] ॥వసు॥
౩॥ తత్త్వము నెఱుగక - తప్పుడధర్మములల్లి - సత్యము విడనాడి - జా
లి జేసి[illegible] ॥వసు॥

వ॥ నేనిట్లు బాధలనొంది [illegible] విద్యాస్వరూపిణుల
గు కొందరు సుందరులు గానుపింప వారైన నా నిజము నెఱుంగకుం
దురా ! యని వారల కరిజేరి నేనిట్లంటిని సోదరులారా ! ॥

ఒక్కరైన రెండవవాడు లేని పరమేశ్వరుని మీరెఱుంగుదురా ?

వ॥ అనియిట్లు నేనడుగగా వారెల్లం గనుంగొనుచు యోగానక కోపించుచు
నాయన్న మాటల వినుము॥

సీ॥ కర్త యొక్కండను భో ♦ క్తయు లోకమునందున్న
ముల వసదని తెల్పె ♦ యజ్ఞవిద్య
యొక[illegible]కుండు వే ♦ లోకము సర్వము నొందు
మాటే బాయడనిదె మీ ♦ మాంసవిద్య
సత్కర్మసేమము క్తి ♦ సాధనం బాత్మవి
జ్ఞానంబు కాదనె ♦ గర్మవిద్య
పరమాణువు[illegible] ♦ ద్వైత[illegible]లు నిఖి
[illegible]సంపనె ♦ దర్కవిద్య॥

తే॥ ఆత్మమూర్తి[illegible] ♦ మనియెఱుంగక
నా మతమును వెల్ల[illegible] ♦ [illegible]ము జేసి
[illegible] ♦ [illegible]
పలిపి[illegible] ♦ పలుకుదురు॥